

รายงานการดำเนินงาน

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ประจำปี 2555

(1 ตุลาคม 2554 – 30 กันยายน 2555)

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานผลการดำเนินงาน ปีงบประมาณ 2555

1. กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร	1
กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืช	1
1.1 โครงการศึกษาการจัดการและการใช้ประโยชน์จากของป่า: กรณีศึกษาบ้านห่าน ทางหลวงและบ้านผาสุก ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน	1
1.2 โครงการศูนย์การเรียนรู้ดาราศาสตร์และธรรมชาติวิทยา	13
กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช	22
1.3 โครงการวิจัยต้นผึ้งและผึ้งหลวง	22
1.4 การศึกษาพันธุ์ไม้ในชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”	24
1.5 การศึกษาพันธุ์ไม้ท้องถิ่นชุมชนบ้านคลองโป่ง ต. โนนดินแดง อ. โนนดินแดง จ.บุรีรัมย์	33
1.6 โครงการการศึกษาพันธุ์ไม้ท้องถิ่นชุมชนอำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร	34
กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาพันธุกรรมพืช	
1.7 กิจกรรม “เพาะกล้าไม้”	36
1.8 โครงการภาควิชาการพิมพ์และบรรจุภัณฑ์ พร้อมใจ คีนต้นไม้สู่ธรรมชาติ	39
1.9 โครงการถวายเทียนพรรษา และปรับปรุงภูมิทัศน์ และปลูกต้นไม้ วันเข้าพรรษา	39
1.10 โครงการครูช่างสามัคคีสร้างความดีแก่สังคม ภาควิชาครูศาสตร์อุตสาหกรรม	40
1.11 กิจกรรมปลูกป่าโครงการฟื้นฟูป่าต้นน้ำเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ	41
1.12 โครงการรวบรวมพันธุ์พืชเพื่อการศึกษาสำหรับเยาวชน พื้นที่อำเภอโนนดินแดง จ. บุรีรัมย์	41
1.13 โครงการ กระบวนการรวบรวมพืชสมุนไพรแบบมีส่วนร่วมของชุมชน บ้านแม่ระมิดหลวง อ.อมก๋อย จ. เชียงใหม่	43
1.14 โครงการรวบรวมพันธุ์พืชเพื่อการศึกษาสำหรับเยาวชน พื้นที่จังหวัดสกลนคร	48
2. กรอบการใช้ประโยชน์	
กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรมพืช	
2.1 โครงการการศึกษาและการพัฒนาสารเคลือบป้องกันแมลงจากน้ำมันหอมระเหย	53
2.2 โครงการเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรเพื่อผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวไร่สู่ ชุมชน ต.ภูฟ้า อ.บ่อเกลือ จ.น่าน	54

สารบัญ (ต่อ)

2.3	โครงการหมู่บ้านการจัดการองค์ความรู้และเทคโนโลยีเพิ่มผลผลิตข้าวไร่ บ้านห้วยขวาก ต.บ่อเกลือเหนือ อ.บ่อเกลือ จ.น่าน	55
2.4	โครงการศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนอำเภอเต่างอย จ.สกลนคร	57
3. กรอบการสร้างจิตสำนึก		
กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช		
3.1	กิจกรรมทำฝายชะลอน้ำ	58
3.2	โครงการปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์	59
3.3	โครงการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พรรณไม้ในวรรณคดีไทย ตามรูปแบบ ของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจาก พระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	59
3.4	โครงการจัดนิทรรศการด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	61
3.5	โครงการอาสาทำดี 1 วัน กับกิจกรรมอนุรักษ์ชายฝั่ง คนรักษ์ทะเลไทย ครั้งที่ 2	62
3.6	โครงการปลูกป่าชายเลนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาส พระชนมพรรษา 80 พรรษา ปีที่ 4	65
กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช		
3.7	โครงการการจัดการป่าชายเลนเพื่อรองรับสภาวะโลกร้อน: การใช้ประโยชน์และ การมีส่วนร่วม ของชุมชน	66
3.8	โครงการอาสาทำดี 1 วัน กับกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำ ชะลอโลกร้อน	67
3.9	โครงการวนประมง	69
3.10	โครงการอุทยานการเรียนรู้ – สวนการเรียนรู้ผึ้ง (Learning Park – Bee Park)	70
3.11	โครงการศูนย์การเรียนรู้เด็กและเยาวชนบ้านบ่อหลวง"วังเด็กและเยาวชน"	73
3.12	โครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนบ้านคลองโป่ง อ.โนนดินแดงฯ	74
3.13	โครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนอำเภอเต่างอย จ.สกลนคร	74

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ได้เข้าร่วมสนองพระราชดำริฯ ภายใต้ความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ในมหาวิทยาลัย โดยมหาวิทยาลัยได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อสนับสนุนโครงการฯ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ซึ่งการดำเนินกิจกรรม ในปี 2555 มีทั้งหมด 3 กรอบ และ 6 กิจกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร

กิจกรรมที่ 1 ปกป้องพันธุกรรมพืช จำนวน 2 โครงการ โดยดำเนินโครงการในพื้นที่จ.ราชบุรีและ จ.น่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลชนิดของพืช ของสัตว์ กว่า 200 ชนิด รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นการใช้ประโยชน์จากป่าจาก โดยเก็บข้อมูลจาก 182 ครัวเรือน

กิจกรรมที่ 2 สำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช จำนวน 4 โครงการ ซึ่งมีการศึกษา รวบรวมและปลูกรักษาพันธุ์พืชต้นตอในพื้นที่ อ. จอมบึงและ อ. สวนผึ้ง จ. ราชบุรี พันธุ์ไม้ชุมชนชาวไทยภูเขา จ.เชียงใหม่ พันธุ์ไม้ท้องถิ่นชุมชนบ้านคลองโป่ง ต. โนนดินแดง อ. โนนดินแดง จ.บุรีรัมย์ และ อ. เต่างอย จ.สกลนคร รวมทั้งสิ้นจำนวน 182 ชนิด กว่า 2,481 ต้น ตามลำดับ

กิจกรรมที่ 3 ปลูกรักษาพันธุกรรมพืช จำนวน 8 โครงการ ประกอบด้วยกิจกรรมปลูกรักษาพันธุกรรมพืชในพื้นที่ บริเวณน้ำตกเก้าโจน บ้านห้วยผาก ต. สวนผึ้ง อ. สวนผึ้ง และ สวนพฤกษศาสตร์วรรณคดี ภาคกลาง อ. จอมบึง จ. ราชบุรี พื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน บริเวณวัดพันท้ายนรสิงห์ ต. พันท้ายนรสิงห์ อ. เมือง จ. สมุทรสาคร และพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน บริเวณโรงเรียนบางตะบูน อ. บ้านแหลมและพื้นที่วัดเขาพระ อ.เขาย้อย จ. เพชรบุรี พร้อมทั้งได้เก็บรวบรวมพันธุ์และสวนปลูกเป็นสวนสาธิต ใน 3 พื้นที่คือบ้านคลองโป่ง อ. โนนดินแดง จ. บุรีรัมย์ บ้านแม่ระมิดหลวง อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่และบ้านนางอย-โพนปลาโหล อ. เต่างอย จังหวัดสกลนคร

2. กรอบการใช้ประโยชน์

กิจกรรมที่ 4 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรมพืช จำนวน 4 โครงการ ซึ่งได้ทำการศึกษาและพัฒนาสารเคลือบป้องกันแมลงจากน้ำมันหอมระเหย มะกรูดและตะไคร้ เสริมสร้างศักยภาพการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวไร่ และการวิเคราะห์ดินเพื่อการปลูกพืช และคุณลักษณะทางเคมีและสารออกฤทธิ์ชีวภาพทางด้านโภชนาการของพืชที่ใช้ประโยชน์ในชุมชน พื้นที่ อ. ป่าสัก จ. น่าน

3. กรอบการสร้างจิตสำนึก

กิจกรรมที่ 7 สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช จำนวน 6 โครงการ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการทำฝายชะลอน้ำ กิจกรรมด้านการอนุรักษ์ชายฝั่งทะเล งานสวนพฤกษศาสตร์ในโรงเรียน งานพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ งานพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย การฝึกเรียนรู้ทรัพยากรทะเล การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้และจัดนิทรรศการเผยแพร่ ซึ่งจัดในพื้นที่จังหวัด ระยอง บุรีรัมย์ สมุทรสาคร ราชบุรี ชลบุรี และ กรุงเทพฯ

กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช จำนวน 7 โครงการ ประกอบด้วยการทำกิจกรรมที่สนับสนุนการอนุรักษ์ป่าและสิ่งแวดล้อม คือ การศึกษาการจัดการป่าชายเลนเพื่อรองรับสภาวะโลกร้อน และ กิจกรรมปลูกจิตสำนึกอนุรักษ์ธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการสร้างแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น การออกแบบทางวิศวกรรมเพื่อสร้างแปลงสาธิตทดลองเลี้ยงกุ้งและแหล่งเรียนรู้แก่เกษตรกร อุทยานการเรียนรู้เรื่องผึ้งและธรรมชาติ ศูนย์การเรียนรู้เด็กและเยาวชนและวิสาหกิจชุมชน ในพื้นที่จังหวัด เพชรบุรี ราชบุรี กรุงเทพฯ น่าน บุรีรัมย์ และ สกลนคร

ทั้งนี้ได้มีบุคลากร นักวิจัย นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ของ มจร. ร่วมมือกับเครือข่ายตามภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานวิจัยเก็บข้อมูล พร้อมร่วมกับชุมชนและสังคมปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากมหาวิทยาลัย และงบประมาณภายนอก รวมประมาณกว่า 2 ล้านบาท

ผลการดำเนินงานปี 2555

1. กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร

โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินงานสนับสนุนดังนี้

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมปกป้องพันธุ์กรรมพืช

เป็นกิจกรรมที่มีแนวปฏิบัติให้มีบริเวณที่ป่าธรรมชาติ กระจายอยู่ทั่วประเทศ ในทุกเขตพรรณพฤกษชาติ ดำเนินงานนอกพื้นที่รับผิดชอบของกรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ดำเนินการในพื้นที่ป่าธรรมชาติของส่วนราชการ ศูนย์วิจัย สถานีทดลอง สถาบันการศึกษา พื้นที่ที่ประชาชนร่วมกันปกป้องรักษา จากนั้นมีการสำรวจขึ้นทะเบียนทำรหัสประจำต้นไม้ และทรัพยากรชีวภาพอื่นๆ เช่น สัตว์และจุลินทรีย์ ทำการศึกษาด้านชีววิทยา สนับสนุนให้มีอาสาสมัครระดับหมู่บ้าน หากรักษาป่าดั้งเดิมไว้ได้ก็จะเป็นการรักษาพันธุ์กรรมดั้งเดิมด้วย สามารถทำการศึกษาและนำมาใช้ประโยชน์ต่อไปเมื่อมีความพร้อม

1.1 โครงการศึกษาการจัดการและการใช้ประโยชน์จากของป่า: กรณีศึกษาบ้านห่างทางหลวงและบ้านผาสุก

ต. ภูฟ้า อ. บ่อเกลือ จ. น่าน

หน่วยงานรับผิดชอบ ศูนย์ประสานงานมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีเพื่อสนับสนุนโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พื้นที่จังหวัดน่าน

พื้นที่ศึกษา

พื้นที่บ้านห่างทางหลวงและบ้านผาสุก ต.ภูฟ้า อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

วิธีดำเนินกิจกรรม

1. ศึกษาประชากรตัวอย่าง 182 ครัวเรือน ในการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าในรอบ 1 ปี
2. จำแนกของป่าที่ชาวบ้านนำมาใช้ประโยชน์ได้

ผลการดำเนินงาน

บ้านห่างทางหลวงและบ้านผาสุก เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าภูคา-ป่าผาแดง ประชากรส่วนใหญ่ยังมีความยากจน ขาดอาชีพที่สร้างรายได้ที่แน่นอน และประสบปัญหาที่ดินทำกินไม่เพียงพอ ทำให้คนในชุมชนต้องพึ่งพิงป่าในการดำรงชีพโดยการเก็บหาของป่ามาใช้บริโภคและบางส่วนก็นำของไปจำหน่ายเพื่อหารายได้เสริมนอกเหนือจากรายได้หลักจากการรับจ้างและจากภาคเกษตรกรรม

จากการศึกษาประชากรตัวอย่าง 182 ครัวเรือน ในการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าในรอบ 1 ปี พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 90.1 มีการเข้าไปเก็บหาของป่ามาใช้ประโยชน์ โดยมีอาณาเขตครอบคลุม 97,577.9 ไร่ หรือ 156.1 ตารางกิโลเมตร ลึกเข้าไปในป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง จนถึงแนวเขตพรมแดน

ประเทศไทย-ลาว ของป่าที่เก็บมาใช้ประโยชน์จำแนกเป็น 7 กลุ่ม จำนวน 114 ชนิด ประกอบด้วย กลุ่มพืชอาหาร 46 ชนิด สัตว์ป่า 28 ชนิด แมลง 9 ชนิด เนื้อไม้ 8 ชนิด พืชใช้ใบและก้าน 5 ชนิด เมล็ดกล้าพันธุ์ไม้ 10 ชนิด และพืชสมุนไพร 8 ชนิด โดยกลุ่มที่มีการใช้ประโยชน์มากที่สุด คือ กลุ่มพืชอาหาร คิดเป็นน้ำหนักโดยรวม 8.1 ตันต่อปี รองลงมา เป็นกลุ่มสัตว์ป่า 2.9 ตันต่อปี

มูลค่าของป่าที่มีการเก็บหามาใช้ประโยชน์ในรอบ 1 ปี เท่ากับ 779,690 บาท หรือเฉลี่ย 4,754.20 บาทต่อครัวเรือน เป็นมูลค่าที่ใช้หรือบริโภคภายในครัวเรือน 400,884 บาท หรือร้อยละ 51.4 ของมูลค่ารวมทั้งหมด และนำมาจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้ 378,806 บาท หรือร้อยละ 48.6

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนมีการจำแนกพื้นที่การใช้ประโยชน์ออกเป็นป่าประเภทต่างๆ อย่างชัดเจน เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการในแง่ของการบำรุงรักษาและควบคุมการใช้ประโยชน์ มีการประยุกต์ใช้ความเชื่อภูมิปัญญาในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ การบวชป่าอนุรักษ์ต้นน้ำ การสืบชะตาแม่น้ำและการบวชเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา มีการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มาควบคุมการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ด้วยในระดับหนึ่ง และรวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมกับรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่การจัดการ

ข้อเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ชุมชนบ้านห้วยทางหลวงและบ้านผาสุกมีการใช้ประโยชน์จากของป่าอย่างเข้มข้นเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ชุมชนควรกำหนดแนวทางควบคุมการเก็บหาของป่าได้ไม่เกินกำลังผลิตของป่าและเน้นการเก็บหาเพื่อยังชีพ พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการปลูกทดแทนเพื่อลดการรบกวนแหล่งธรรมชาติ นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนให้ราษฎรมีรายได้เพื่อลดการใช้ประโยชน์จากป่าให้น้อยลง อาจทำได้โดยการส่งเสริมอาชีพ การปลูกพืชเกษตรเพื่อจำหน่ายและเผยแพร่ความรู้ด้านเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่

สภาพป่าที่ชาวบ้านเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่า

การใช้ประโยชน์พืชอาหารจากแหล่งธรรมชาติของชาวบ้าน

การใช้ประโยชน์เนื้อสัตว์จากป่าเพื่อนำมาใช้เป็นอาหารของชาวบ้าน

ตารางที่ 1 แสดงชนิด และปริมาณการใช้ประโยชน์จากของป่าของประชากรกลุ่มตัวอย่าง 182 ครัวเรือน

กลุ่มการใช้ประโยชน์	ประเภท ชนิดที่มีการใช้ประโยชน์	การใช้ประโยชน์ต่อปี	
		ปริมาณ	%
กลุ่มพืชอาหาร	จำนวน 5 ประเภท 46 ชนิด	8,136.4 (กก.)	100.00
	1. พืชอาหารสัตว์ ได้แก่ ต้นบอนป่า ผักขมป่า ผักตบชวา และต้นกล้วยป่า	181.00 (กก.)	2.22
	2. พืชผักอาหาร ได้แก่ ใบบอนป่า ตะไคร่น้ำ สาหร่ายน้ำจืด ใบชะพลูป่า ใบส้มผา ผักกาดน้ำ ผักกูด ผักขมป่า ผักชีป่า ผักชีโปรง ผักคืด ใบบัวบก ผักใบหูกวาง ผักไผ่ ผักพา สะเดา ผักหวาน ผักหนาม ผักไห้ ผักฮาก มะเขือพวง มะระจีนก และหัวปลี	1,192.90 (กก.)	14.66
	3. พืชกินหัว-หน่อ ได้แก่ หัวมันป่า หน่อเชิง หน่อไม้ หน่อหวาย และหน่อข่า	1,916.10 (กก.)	23.55
	4. เห็ดป่า ได้แก่ เห็ดขาว เห็ดแครง เห็ดโคน เห็ดเผาะ เห็ดน้ำ เห็ดหูหนู เห็ดถ่าน และเห็ดชนิดอื่นๆ	242.40 (กก.)	2.98
	5. ผลไม้ป่า ได้แก่ ลูกตำลึง มะขม มะขามป้อม มะเดื่อป่า มะไฟป่า และลูกก่อ	4,604.00 (กก.)	56.59
กลุ่มสัตว์ป่า	จำนวน 2 ประเภท 28 ชนิด	2,950.10 (กก.)	100.00
	1. สัตว์บก ได้แก่ หมูป่า หมูหริ่ง เลียงผา เก้ง ลิงลม เม่น หอน บ่าง อีเห็น กระแต กระรอก ไก่ป่า ไก่ฟ้า นกชนิดต่างๆ ตะกวด ตุ่น หนู และงูชนิดต่างๆ	1,925.70 (กก.)	65.28
	2. สัตว์น้ำ ได้แก่ ปลา กุ้ง หอย ปลาไหล เขียด เต่า ปู ลูกอ๊อด กบ และอึ่งอ่าง	1,024.40 (กก.)	34.72
กลุ่มแมลง	จำนวน 2 ประเภท 9 ชนิด	150.40 (กก.)	100.00
	1. แมลงสำหรับกินเป็นอาหาร ได้แก่ จักจั่น จิ้งหรีด ผีเสื้อ (น้ำผึ้ง ตัวอ่อน รัง) แมงนูก แมงมัน แมงอีหนู แมงกูดจี้ ไข่มดแดงและตัวอ่อน	100.10(กก.)	66.6
	2. แมลงสำหรับใช้เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ปลวก	50.30 (กก.)	33.4
กลุ่มเนื้อไม้	จำนวน 3 ประเภท 8 ชนิด	6,443 (ตัน)	100.00
	1. ไม้ไผ่ ได้แก่ ไม้บง ไม้เฮี้ย และไม้สอด	4,280 (ตัน)	66.43
	2. ไม้ลูกเหล้า ได้แก่ ไม้ก่อ ไม้เหมือด ไม้ส้มมด และไม้ลูกเหล้าต่างๆ	1,970 (ตัน)	30.58
	3. หวาย	193 (ตัน)	2.99

กลุ่มการใช้ประโยชน์	ประเภท ชนิดที่มีการใช้ประโยชน์	การใช้ประโยชน์ต่อปี	
		ปริมาณ	%
กลุ่มพืชไร่ ใช้ถ่าน	จำนวน 2 ประเภท 5 ชนิด	3,418.50 (กก.)	100.00
	1. พืชไร่สำหรับสร้างที่อยู่อาศัย ได้แก่ หญ้าคา และ ใบค้อ 2. พืชไร่สำหรับหัตถกรรม จักสาน ได้แก่ กัง หญ้าสามเหลี่ยม และ ก้านตอง	3,212.00 (กก.) 206.50 (กก.)	93.96 6.04
กลุ่มเมล็ดกล้า พันธุ์ไม้	จำนวน 1 ประเภท 10 ชนิด	11,765 (ตัน)	100.00
	เมล็ดพันธุ์ ได้แก่ เมล็ดข้าว เมล็ดหวาย เมล็ดเมี่ยง เมล็ดก่อ เมล็ดค้อ กล้ามะขม กล้ามะไฟป่า กล้าหวาย กล้าข้าว และกล้วยไม้ป่า	11,765 (ตัน)	100.00
กลุ่มพืช สมุนไพร	จำนวน 1 ประเภท 8 ชนิด	36.90 (กก.)	100.00
	พืชสมุนไพร ได้แก่ ดอกคัสตง ต้นเข็มขาว ใบหูแพะ เถาเอี่ยม จะค้านแดง ต้นยาแก้ไข้ป่า สะค้าน และหุบหริบ	36.90 (กก.)	100.00

ตารางที่ 2 แสดงการใช้ประโยชน์ของป่า ด้านปริมาณ และมูลค่าการบริโภคและจำหน่าย

ประเภทของป่า	ของป่าที่เก็บหาทั้งหมด		บริโภค		จำหน่าย	
	ปริมาณ	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ	มูลค่า (บาท)
กลุ่มพืชอาหาร	8136.4 (กก.)	139,930	3,125.0 (กก.)	39,845	5,011.4 (กก.)	100,085
กลุ่มสัตว์ป่า	2,950.1 (กก.)	417,953	1,860.1 (กก.)	232,689	1,090.0 (กก.)	185,264
กลุ่มแมลง	150.4 (กก.)	4,500	148.4 (กก.)	4,100	2.0 (กก.)	400
กลุ่มเนื้อไม้	6,443 (ตัน)	93,444	5,075 (ตัน)	55,680	1,368 (ตัน)	37,764
กลุ่มพืชไร่และถ่าน	3,418.5 (กก.)	94,173	2,286.0 (กก.)	66,355	1,132.5 (กก.)	27,818
กลุ่มเมล็ด กล้าพันธุ์ไม้	11,765 (ตัน)	28,750	300 (ตัน)	1,500	11,465 (ตัน)	27,250
กลุ่มพืชสมุนไพร	36.9 (กก.)	940	18.9 (กก.)	715	18 (กก.)	225
มูลค่ารวม		779,690		400,884		378,806

ตารางที่ 3 แสดงรายชื่อของป่าและการใช้ประโยชน์

กลุ่มการใช้ประโยชน์	ประเภท	ชนิด/ชื่อท้องถิ่น	ชื่อวิทยาศาสตร์	ส่วนที่ใช้ประโยชน์	การใช้ประโยชน์	
1. กลุ่มพืชอาหาร	1.1 พืชอาหารสัตว์	บอน	<i>Colocasia sp.</i>	ต้นและใบ	ต้มสำหรับเลี้ยงสัตว์	
		ผักขมป่า	<i>Amaranthus spinosus</i>	ต้นและใบ	ต้มสำหรับเลี้ยงสัตว์	
		ผักตบชวา	<i>Monochoria hastafe</i>	ต้นและใบ	ต้มสำหรับเลี้ยงสัตว์	
		ต้นกล้วยป่า	<i>Musa acuminata Colla</i>	ต้น	สับละเอียด ต้มสำหรับเลี้ยงสัตว์	
	1.2 พืชผักอาหาร	ตะไคร่น้ำ				ห่อหมก ตากแห้ง
		สาหร่ายน้ำจืด (ไถ)	<i>Cladophora sp.</i>			นำมาทำอาหาร
		ใบชะพลูป่า	<i>Piper sarmentosum Roxb.</i>	ใบ		กินสด แกง
		ใบส้มผา			ยอดอ่อน	กินสด
		ผักกาดน้ำ			ยอดอ่อน	ลวก แกง
		ผักกูด	<i>Diplazium esculentum (Retz.) Swart</i>		ยอดอ่อน	ลวก นึ่ง ผัก ยำ
		ผักขมป่า	<i>Amaranthus spinosus</i>		ยอดอ่อน	แกง
		ผักชีป่า			ยอดอ่อน	กินสด ลวก นึ่ง
		ผักชีโปรง			ยอดอ่อน	กินสด ลวก นึ่ง
		ผักคืด			ยอดอ่อน	นึ่ง
		ใบบัวบก	<i>Cantella asiatica</i>		ยอดอ่อน	กินสด
		ผักใบหูกวาง			ยอดอ่อน	นึ่ง
		ผักไผ่	<i>Polygonum chinense Linn.</i>		ใบอ่อน	กินสด เครื่องปรุง
		ผักพา	<i>Pterospermum acerifolium Willd.</i>		ยอดอ่อน	นึ่ง ลวก

กลุ่มการใช้ประโยชน์	ประเภท	ชนิด/ชื่อท้องถิ่น	ชื่อวิทยาศาสตร์	ส่วนที่ใช้ประโยชน์	การใช้ประโยชน์
		สะเดา	<i>zadirachta indica</i> Juss. Var. Siamensis Valeton	ยอดอ่อน	กินสด นึ่ง ลวก
		ผักหวาน	<i>Champereia manillana</i> (Blume) Merr.	ยอดอ่อน	นึ่ง ผัก แกง
		ผักหนาม	<i>Lasia spinosa</i> Thw.	ยอดอ่อน	นึ่ง แกง
		ผักไถ่		ผลอ่อน ยอดอ่อน	ลวก นึ่ง
		ผักฮาก	<i>Erythropahim scandans</i> Bl.	ยอดอ่อน	นึ่ง
		มะเขือพวง	<i>Solanum torvum</i> D.Dom	ผลอ่อน	นึ่ง แกง
		มะระจีนก	<i>Momordica charntia</i> Linn.	ผลอ่อน	นึ่ง
		หัวปลี	<i>Musa acuminata</i> Colla	ดอก	แกง
	1.3 พืชกินหัว- หน่อ	หัวมันป่า		หัว	เผา นึ่ง
		หน่อเชิง		ยอดอ่อน	กินสด นึ่ง
		หน่อไม้		ยอดอ่อน	นึ่ง แกง ข้า ดอก
		หน่อหวาย	<i>Calamus</i> sp.	ยอดอ่อน	เผา
		หน่อข่า	<i>Alpinid galanga</i> Sw.	หน่อและยอดอ่อน	กินสด เครื่องปรุง
	1.4 เห็ดป่า	เห็ดขาว	<i>Lentinus squarrosulus</i> Pegler.	ดอก	นึ่ง แกง
		เห็ดแก้ว		ดอก	ผัด แกง
		เห็ดโคน	<i>Termitomyces</i> sp.	ดอก	นึ่ง แกง
		เห็ดเผาะ	<i>Astraeus hygrometricus</i> (Psrs) Morg	ดอก	แกง
		เห็ดน้ำ		ดอก	นึ่ง

กลุ่มการใช้ประโยชน์	ประเภท	ชนิด/ชื่อท้องถิ่น	ชื่อวิทยาศาสตร์	ส่วนที่ใช้ประโยชน์	การใช้ประโยชน์
		เห็ดหูหนู	<i>Auricularia auricularis</i>	ดอก	ผัด ต้ม ยำ
		เห็ดถ่าน		ดอก	แกง
		เห็ดดินอื่นๆ		ดอก	แกง
	1.5 ผลไม้ป่า	มะขม	<i>Pittosporopsis kerrii</i> Craib	ผลแก่	นำผลแก่มาต้ม
		มะขามป้อม	<i>Phyllanthus emblica</i> Linn.	ผลสด	กินสด ดอง
		มะเดื่อป่า	<i>Ficus hirta</i> Vahl	ผลสุก	กินผลสุก
		มะไฟ	<i>Baccaurea ramiflora</i> Lour.	ผลสุก	กินผลสุก
		ตำว	<i>Arenga pinnata</i> Merr.	ผลแก่	นำผลแก่มาทำขนม
		ลูกก่อ	<i>Lithocarpus ceriferus</i> A.camus	เมล็ดแก่	นำผลแก่มาคั่ว
		2. กลุ่มสัตว์ป่า	2.1 สัตว์บก	หมูป่า	<i>Sus scrofa</i> Linnaeus.
หมูหริ่ง				เนื้อ	ย่าง แกง
เลียงผา				เนื้อ	ย่าง แกง
เก้ง				เนื้อ	ย่าง แกง
ลิงลม				เนื้อ	แกง
เม่น				เนื้อ	แกง
หอน				เนื้อ	แกง
บ่าง				เนื้อ	แกง
อีเห็น	<i>Common palm Civet</i>			เนื้อ	แกง
กระแต	<i>Tupala belangeri</i> (Wagner)			เนื้อ	แกง

กลุ่มการใช้ประโยชน์	ประเภท	ชนิด/ชื่อท้องถิ่น	ชื่อวิทยาศาสตร์	ส่วนที่ใช้ประโยชน์	การใช้ประโยชน์
		กระรอก		เนื้อ	แกง
		ไก่ป่า	<i>Gallus gallus</i> (Linnaeus)	เนื้อ	แกง
		ไก่ฟ้า		เนื้อ	แกง
		นกชนิดต่างๆ		เนื้อ	แกง
		ตะกวด		เนื้อ	แกง
		คูน	<i>Talpa micrura</i> Hodgson	เนื้อ	แกง
		หนู	<i>Rattus rattus</i> (Linnaeus)	เนื้อ	แกง
		งูชนิดต่างๆ		เนื้อ	แกง
	2.2 สัตว์น้ำ	ปลา		เนื้อ	ย่าง ลาบ แกง
		กุ้ง		เนื้อ	ย่าง แกง ต้ม
		หอย		เนื้อ	แกง
		ปลาไหล		เนื้อ	แกง
		เขียด		เนื้อ	ย่าง แกง
		เต่า		เนื้อ	แกง
		ปู		เนื้อ	ย่าง ต้ม
		ลูกอ๊อด		เนื้อ	แกง
		กบ	<i>Rana lateralis</i> Boulenger	เนื้อ	ย่าง แกง
		อึ่งอ่าง		เนื้อ	ย่าง แกง

กลุ่มการใช้ประโยชน์	ประเภท	ชนิด/ชื่อท้องถิ่น	ชื่อวิทยาศาสตร์	ส่วนที่ใช้ประโยชน์	การใช้ประโยชน์
3. กลุ่มแมลง	3.1 แมลงสำหรับกินเป็นอาหาร	จิ้งจัน		ตัวเต็มวัย	ทอด คั่ว
		จิ้งหรีด		ตัวเต็มวัย	ทอด คั่ว
		ผีเสื้อ	<i>Apis florea</i> Fabricius	ตัวอ่อน รัง น้ำผึ้ง	น้ำหวานกินสด รังย่าง ตัวอ่อนคั่วหรือนึ่ง
		แมงบุก		ตัวเต็มวัย	คั่ว
		แมงมัน		ตัวเต็มวัย	คั่ว
		แมงอีหนู		ตัวเต็มวัย	คั่ว
		แมงกูดจี		ตัวเต็มวัย	คั่ว
		มดแดง	<i>Oecophylla smaragdina</i> Fabricius	ไข่ ตัวอ่อน	ยำ
	3.2 แมลงสำหรับใช้เลี้ยงสัตว์	ปลวก		ตัวอ่อน ตัวแก่	นำไปเลี้ยงปลา ไก่
4. กลุ่มเนื้อไม้	4.1 ไม้ไผ่	ไม้บง	<i>Bambusa nutans</i> Wall.	ลำต้น	จักสาน และใช้ประโยชน์อื่นๆ
		ไม้เขี้ย	<i>Cephalostachyum virgatum</i> Kurz	ลำต้น	ฝาบ้าน จักสาน
		ไม้สอด		ลำต้น	จักสาน
	4.2 ไม้ลูกเหล้า	ไม้ก่อ		ลำต้น	ไม้โครงสร้าง
		ไม้เหมือด	<i>Helicia nilagirica</i> Bedd.	ลำต้น	ไม้โครงสร้าง
		ไม้สัมมด		ลำต้น	ไม้โครงสร้าง
		ไม้ลูกเหล้าต่างๆ		ลำต้น	ไม้โครงสร้าง

กลุ่มการใช้ประโยชน์	ประเภท	ชนิด/ชื่อท้องถิ่น	ชื่อวิทยาศาสตร์	ส่วนที่ใช้ประโยชน์	การใช้ประโยชน์
5. กลุ่มพืชใช้ใบใช้ก้าน	5.1 พืชใช้ใบสำหรับสร้างที่อยู่อาศัย	หญ้าคา	<i>Imperata cylindrica</i> Beauv.	ใบ	มุงหลังคา ฝาบ้าน
		ใบค้อ		ใบ	มุงหลังคาบ้าน
	5.2 พืชใช้ก้านสำหรับหัตถกรรม	กก	<i>Thysanolaena maxima</i> Kize.	ช่อดอก	ถักไม้กวาด
		หญ้าสามเหลี่ยม	<i>Scleria terresiris</i> Fassett	ลำต้น	ผิวของลำต้นใช้ทำเครื่องจักสาน
		ก้านตอง	<i>Stachyphrynium griffithii</i>	ลำต้น	ผิวของลำต้นใช้ทำเครื่องจักสาน
6. กลุ่มเมล็ดกล้าพันธุ์ไม้	6.1 เมล็ดพันธุ์	เมล็ดตำว	<i>Arenga pinnata</i> Merr.	เมล็ดแก่	นำไปเพาะขยายพันธุ์
		เมล็ดหวาย	<i>Calamus</i> sp.	เมล็ดแก่	นำไปเพาะขยายพันธุ์
		เมล็ดเมียง	<i>Camelia oleifera</i> Abel var.confusa Scaly	เมล็ดแก่	นำไปเพาะขยายพันธุ์
		เมล็ดก่อ	<i>Lithocarpus ceriferus</i> A. camus	เมล็ดแก่	นำไปเพาะขยายพันธุ์
		เมล็ดค้อ		เมล็ดแก่	นำไปเพาะขยายพันธุ์
		กล้ามะขม	<i>Pittosporopsis kerrii</i> Craib	เมล็ดแก่	นำไปปลูกขยายพันธุ์
		กล้ามะไฟป่า		ต้นกล้า	นำไปปลูกขยายพันธุ์
		กล้าหวาย		ต้นกล้า	นำไปปลูกขยายพันธุ์
		กล้าตำว		ต้นกล้า	นำไปปลูกขยายพันธุ์
		กล้วยไม้ป่า		ต้นกล้า	นำไปปลูกประดับ
7. กลุ่มพืชสมุนไพร	7.1 พืชสมุนไพร	ดอกดีกั้ง		ดอก ใบ	ดอกใช้แกง ใบสดแก้โรคพยาธิ
		ต้นเข็มขาว	<i>Lxora</i> sp.	รากและต้น	แก้ท้องร่วง

กลุ่มการใช้ประโยชน์	ประเภท	ชนิด/ชื่อท้องถิ่น	ชื่อวิทยาศาสตร์	ส่วนที่ใช้ประโยชน์	การใช้ประโยชน์
		ใบหูแพะ	<i>Imula capa</i> DC.	รากและต้น	ต้มดื่มแก้หวัด หลอดลมอักเสบ แก้ คúmฝี่ หนองอักเสบ
		เถาเฒ่า		เถา	รักษาเบาหวาน
		จะค้ำนแดง	<i>Piper</i> sp.	ต้น	รักษาโรคนิว เป็นยาชูกำลัง
		ต้นยาแก้ไข้ป่า		ราก	ต้มดื่มแก้ไข้จับสั่น
		สะค้ำน		เถา	ยาชูกำลัง
		หุบหริบ		ต้นและใบ	ต้มดื่มทำให้เจริญอาหาร

1.2 โครงการศูนย์การเรียนรู้ดาราศาสตร์และธรรมชาติวิทยา

หน่วยงานรับผิดชอบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ราชบุรี

พื้นที่ศึกษา

ในการดำเนินกิจกรรมนี้มหาวิทยาลัยได้จัดทำฐานการเรียนรู้ด้านธรรมชาติวิทยา ประกอบด้วย การจัดทำฐานการเรียนรู้สวนป่าเต็งรัง ซึ่งได้จัดทำทางเดินศึกษาธรรมชาติสวนป่าเต็งรังในพื้นที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ราชบุรี อาณาเขตประมาณ 20 ไร่

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. สำรวจพันธุ์ไม้ และถ่ายรูปส่วนประกอบต่างๆ ทำการเก็บตัวอย่างพืชเพื่อจำแนกชนิดโดยใช้ หนังสือคู่มือจำแนกพรรณไม้ (ก่องกานดา ชยามฤต, 2545) Hutchinson J. 1926-1934 และ Flora of Thailand (เล่มที่ใช้ ขึ้นอยู่กับวงศ์ของพืชที่สำรวจพบ)
2. รวบรวมเป็นฐานข้อมูลและจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ
3. ศูนย์การเรียนรู้ธรรมชาติวิทยา “สวนป่าเต็งรัง” โดยสร้างเป็นเส้นทางศึกษาสวนป่าเต็งรังระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตรและจัดทำป้ายชื่อและรายละเอียดของพืช
4. จัดอบรมและศึกษาอนุกรมวิธานพันธุ์ไม้ในสวนป่าเต็งรัง เผยแพร่และแจกจ่าย (หนังสือคู่มือพรรณไม้ ซึ่งจัดพิมพ์เมื่อปี 2553)

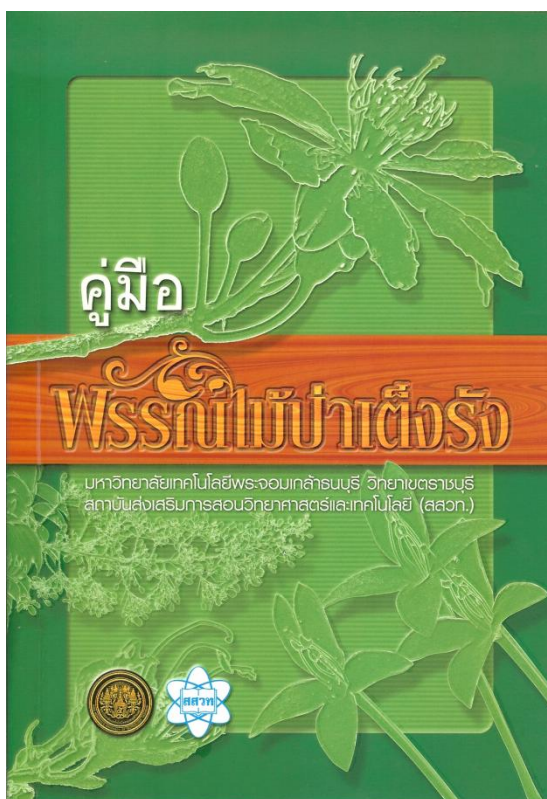
ผลการศึกษา

1. พันธุ์ไม้ที่จำนวน 77 ชนิด
2. หนังสือสวนป่า เต็งรัง

ภาพกิจกรรมสำรวจพันธุ์ไม้

NS-TH-
พรรณไม้ป่าเต็งรัง

ชื่อพฤกษศาสตร์ *Ochna integerrima* (Lour.) Merr.
ชื่อวงศ์ OCHNACEAE
ชื่อท้องถิ่น กระแจะ (ระนอง) กำลิ่งช้างสาร (ภาคกลาง) ชนินพระคัน (จันทบุรี) ทุ (กระเหรี่ยง นครสวรรค์) แ่ง (บุรีรัมย์) ช้างง้าว คานนกกรด (นครราชสีมา) ช้างงัวม (เชียงใหม่) รอยอง (ระยอง) ลาขี้ช้าง (กระเหรี่ยงเชียงใหม่) ลาลเหือง (ภาคเหนือ) ฟิน (ราชบุรี) ไวไร่ (กระเหรี่ยงกาญจนบุรี)
ลักษณะไม้เถา ไม้พุ่มกึ่งไม้ต้นผลัดใบขนาดเล็ก สูง 3-6 ม. เรือนยอดรูปไข่
ลำต้น ลำต้นคดงอ กิ่งก้านแผ่กว้าง เปลือกนอกสีเทาปนน้ำตาล เป็นคอร์กหนา แตกแยกเป็นสะเก็ด
ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปไข่กลับ แผ่นใบรูปขอบขนานหรือรูปหอกกลับ กว้าง 4-7 ซม. ยาว 8-18 ซม. โคนใบมน ปลายใบแหลม ขอบใบจักตื้นละเอียด ทั้งใบและหลังใบมีดิ่ง เส้นแขนงใบ 7-8 คู่ ก้านใบยาวประมาณ 0.3-1 ซม.
ดอก ดอกช่อกระจุก ออกตามกิ่งและปลายกิ่งที่โผล่ใบ ดอกย่อยเป็นมาแต่มีทั้งกว้าง 3.5-5 ซม. กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอกสีเหลืองสด 5-6 กลีบ เกสรเพศผู้จำนวนมาก ก้านชูอับเรณูมีสีแดงตั้งตรงสั้นเรณูสั้นเรณูสีเหลืองทอง เกสรเพศเมีย 1 อัน ยอดเกสรเพศเมียคล้ายจาน
ผล ผลสดเมล็ดเดี่ยว ทรงขอบขนานปลายมน สีดำ กว้าง 6-8 มม. ยาว 7-11 มม. เมล็ดสีขาวป่น กิ่งมีกลิ่นเหม็นฉุนคล้ายผลไม้จำนวน 5 ผลใน 1 ดอก
การใช้ประโยชน์
ต้น ปลูกเป็นไม้ประดับ
เปลือกต้น ใช้ปรุงยาเจริญอาหาร ช่วยย่อย

ตัวอย่างเนื้อหภายในเล่มคู่มือพรรณไม้ป่าเต็งรัง

ตารางที่ 4 บัญชีรายชื่อพรรณไม้ป่าเต็งรัง ในจังหวัดราชบุรี

ชื่อไทย	ชื่อพฤกษศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะวิสัย
กระแจะ	<i>Ochna integerrima</i> (Lour.) Merr.	OCHNACEAE	S/ST
กระโดน	<i>Careya sphaerica</i> Roxb.	BARRINGTONIACEAE	T
กระทุ่มเนิน	<i>Mirtragyna rotundifolia</i> (Roxb.) Kuntze	RUBIACEAE	T
กระมอบ	<i>Gardenia obtusifolia</i> Roxb. ex Kurz	RUBIACEAE	S/ST
กล้วยเต่าผลเหลือง	<i>Polyalthia debilis</i> Finet et Gagnep.	ANNONACEAE	S
กะทกรก	<i>Passiflora foetida</i> L.	PASSIFLORACEAE	HC
กาสามปึก	<i>Vitex peduncularis</i> Wall. ex Schauer	VITICACEAE	T
กุ๊ก	<i>Lannea coromandelica</i> (Houtt.) Merr.	ANACARDIACEAE	T
เกิดแดง	<i>Dalbergia dongnaiensis</i> Pierre	FABACEAE-PAPILIONOIDEAE	T
เกล็ดปลาช่อน	<i>Phyllodium pulchellum</i> (L.) Desv.	FABACEAE-PAPILIONOIDEAE	S
ขมิ้นต้น	<i>Metadina trichotoma</i> (Zoll. ex Merr.) Bakh.f.	RUBIACEAE	T
ขว้าว	<i>Haldina cordifolia</i> (Roxb.) Ridsdale	RUBIACEAE	T
ขางครั่ง	<i>Dunbaria bella</i> Prain	FABACEAE-PAPILIONOIDEAE	C
ข้าวสารป่า	<i>Pavetta tomentosa</i> Roxb. ex Sm.	RUBIACEAE	S
จืดุ่น	<i>Helicteres angustifolia</i> L.	STERCULIACEAE	S

ชื่อไทย	ชื่อพฤกษศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะวิสัย
จันทอน	<i>Zollingeria dongnaiensis</i> Pierre	SAPINDACEAE	T
ไข่น้ำ	<i>Vitex glabrata</i> R. Br.	VITICACEAE	T
คนทา	<i>Harrisonia perforata</i> (Blanco) Merr.	SIMAROUBACEAE	ScanS
คอหุ้ม	<i>Grewia lacei</i> Drumm. ex Craib	TILIACEAE	ST
ตำมอกหลวง	<i>Gardenia sootepensis</i> Hutch.	RUBIACEAE	ST
คำรอก	<i>Ellipanthus tomentosus</i> Kurz	CONNARACEAE	ST
เคด	<i>Catunaregum spathulifolia</i> Tirveng.	RUBIACEAE	S/ST
แคทราย	<i>Stereospermum neuranthum</i> Kurz	BIGNONIACEAE	T
จิวป่า	<i>Bombax anceps</i> Pierre var. <i>anceps</i>	BOMBACACEAE	T
แจง	<i>Maerua siamensis</i> (Kurz) Pax	CAPPARACEAE	T
ซ้องแมว	<i>Gmelina elliptica</i> sm. = <i>G. tomentosa</i> H.R. Fletcher	VITICACEAE	C
ดองดึง	<i>Gloriosa superba</i> L.	COLCHICACEAE	HC
แดง	<i>Xylia xylocarpa</i> (Roxb.) Taub. var. <i>kerrii</i> (Craib & Hutch.) I.C. Nielsen	FABACEAE-MIMOSOIDEAE	T
ตรีชะวา	<i>Clerodendrum serratum</i> (L.) Moon var. <i>wallichii</i> C.B. Clarke	LAMIACEAE	S
ตะขบป่า	<i>Flacourtia indica</i> (Burm.f.) Merr.	FLACOURTIACEAE	S

ชื่อไทย	ชื่อพฤกษศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะวิสัย
ตะขบฝรั่ง	<i>Muntingia calabura</i> L.	TILIACEAE	ExST
ตะคร้อ	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	SAPINDACEAE	T
ตานกรบ	<i>Erythroxylum cambodianum</i> Pierre	ERYTHROXYLACEAE	S
ตัวเกลี้ยง	<i>Cratoxylum cochinchinense</i> (Lour.) Blume	HYPERICACEAE	T
เต็ง	<i>Shorea obtusa</i> Wall. ex Blume	DIPTEROCARPACEAE	T
เต็งหนาม	<i>Bridelia retusa</i> (L.) A. Juss.	EUPHORBIACEAE	ST
นมแมวป่า	<i>Ellipeiopsis cherrevensis</i> (Pierre ex Finet & Gagnep.) R.E.Fr.	ANNONACEAE	C
น้ำใจใคร่	<i>Olex psittacorum</i> (Willd.) Vahl	OLACACEAE	C
บานไม่รู้โรยป่า	<i>Gomphrena celosioides</i> Mart.	AMARANTHACEAE	ExH
ปรงเหลียม	<i>Cycas siamensis</i> Miq.	CYCADACEAE	S
ปอแก่นทา	<i>Grewia eriocarpa</i> Juss.	TILIACEAE	ST
ปอเต่าไห้	<i>Enkleia siamensis</i> (Kurz) Nevling	THYMELAEACEAE	S
ปีป	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	BIGNONIACEAE	T
ปทุมเป้ง	<i>Phoenix acaulis</i> Roxb.	ARECACEAE	P
เปราะป่า	<i>Kaempferia roscoeana</i> Wall	ZINGIBERACEAE	HC
พลวง	<i>Dipterocarpus tuberculatus</i> Roxb.	DIPTEROCARPACEAE	T

ชื่อไทย	ชื่อพฤกษศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะวิสัย
พะยอม	<i>Shorea roxburghii</i> G. Don	DIPTEROCARPACEAE	T
มะกล่ำตาหนู	<i>Abrus precatorius</i> L.	FABACEAE-PAPILIONOIDEAE	C
มะกอกเกลื่อน	<i>Canarium subulatum</i> Guillaumin	BURSERACEAE	T
มะกา	<i>Bridelia ovata</i> Decne	EUPHORBIACEAE	ST
มะเกลือเลือด	<i>Terminalia mucronata</i> Craib & Hutch	COMBRETACEAE	T
มะขาม	<i>Tamarindus indica</i> L.	FBACEAE-CAESALPINIOIDEAE	ExT
มะค่าแต้	<i>Sindora siamensis</i> Teijsm. & Miq.	FBACEAE-CAESALPINIOIDEAE	T
มะเค็ด	<i>Catunaregam tomentosa</i> (Blume ex DC.) Tirveng.	RUBIACEAE	S/ST
มะม่วงหาวแมงวัน	<i>Buchanania lanzan</i> Spreng.	ANACARDIACEAE	T
มะสัง	<i>Feroniella lucida</i> (Scheff.) Swingle	RUTACEAE	ST
เม่าไข่ปลา	<i>Antidesma ghaesembilla</i> Gaertn.	EUPHORBIACEAE	S/ST
โมกเครือ	<i>Aganosma marginata</i> (Roxb.) G. Don	APOCYNACEAE	C
โมกมัน	<i>Wrightia arborea</i> (Dennst.) Mabb.	APOCYNACEAE	ST
ขอเถื่อน	<i>Morinda elliptica</i> Ridl.	RUBIACEAE	S/ST
ขอป่า	<i>Morinda coreia</i> Ham.	RUBIACEAE	ST
รักใหญ่	<i>Gluta usitata</i> (Wall.) Ding Hou	ANACARDIACEAE	T

ชื่อไทย	ชื่อพฤกษศาสตร์	ชื่อวงศ์	ลักษณะวิสัย
รัง	<i>Shorea siamensis</i> Miq.	DIPTEROCARPACEAE	T
ราชพฤกษ์	<i>Cassia fistula</i> L.	FABACEAE-CAESALPINIOIDEAE	T
เล็บเหยี่ยว	<i>Ziziphus oenoplia</i> (L.) Mill. var. <i>oenoplia</i>	RHAMNACEAE	C
ส้มกบ	<i>Hymenodictyon orixense</i> (Roxb.) Mabb.	RUBIACEAE	T
สะเดาอินเดีย	<i>Azadirachta indica</i> A. Juss. Var. <i>indica</i>	MELIACEAE	T
สังวาลพระอินทร์	<i>Cassytha filiformis</i> L.	LAURACEAE	PaHC
सानใหญ่	<i>Dillenia obovata</i> (Blume) Hoogland	DILLENACEAE	T
สาบเสือ	<i>Chromolaena odoratum</i> (L.) R.M. King & H. Rob.	ASTERACEAE	ExH
สารภีดอกใหญ่	<i>Mammea harmandii</i> Kosterm.	CLUSIACEAE	T
เสี้ยวป่า	<i>Bauhinia saccocalyx</i> Pierre	FABACEAE-CAESALPINIOIDEAE	ST
แสมสาร	<i>Senna garrettiana</i> (Craib) Irwin & Barneby	FABACEAE-CAESALPINIOIDEAE	T
หญ่าบิด	<i>Grewia abutilifolia</i> Vent. & Juss.	TILIACEAE	S
หมีเหม็น	<i>Litsea glutinosa</i> (Lour.) C.B.Rob.	LAURACEAE	T
เหมือดจี้	<i>Memecylon scutellatum</i> Naudin	MEMECYLACEAE	S/ST
เหียง	<i>Dipterocarpus obtusifolius</i> Teijsm. ex Miq.	DIPTEROCARPACEAE	T

หมายเหตุ :	C = ไม้เถา ไม้เลื้อย (Climber)	Pa = กาฝาก (Parasitic plant)
	Cy = ปรัง (Cycad)	S = ไม้พุ่ม (Shrub)
	Ex = ไม้ต่างประเทศ	ScanS = ไม้พุ่มที่เลื้อยตลอดลำต้นเกาะเกี่ยวขึ้นไป (Scandent Shrub)
	H = ไม้ล้มลุก (Herb)	T = ไม้ต้น (Tree)
	HC = ไม้เลื้อยล้มลุก (Herbaceous climber)	WC = ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง (woody climber)

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืช

เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในพื้นที่ที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงหรือสูญสิ้นจากการพัฒนา เช่น จากการทำอ่างเก็บน้ำ ทำถนน เปลี่ยนแปลงจากป่าธรรมชาติเป็นพื้นที่เกษตรกรรม หรือการทำโรงงานอุตสาหกรรม การจัดทำบ้านจัดสรร ฯลฯ ซึ่งทรัพยากรต่าง ๆ โดยเฉพาะพันธุ์กรรมพืชในพื้นที่เหล่านั้นจะสูญไป การนี้ได้ส่งเจ้าหน้าที่และอาสาสมัคร ออกสำรวจเก็บรวบรวม ในรูปเมล็ด กิ่ง ต้น เป็นการดำเนินการนอกพื้นที่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ในทุกเขตพรรณพฤกษชาติ

1.3 โครงการวิจัยต้นผึ้งและผึ้งหลวง

หน่วยงานรับผิดชอบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

พื้นที่ศึกษา

อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการ

1. สำรวจและเก็บตัวอย่าง จัดทำตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ของต้นผึ้งและสำรวจพืชอาหารผึ้งในพื้นที่
2. เก็บข้อมูลการอพยพเข้าออกของผึ้งหลวงบนต้นผึ้ง
3. ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์เทคนิคการเพาะขยายพันธุ์ ชีววิทยาและนิเวศวิทยาการเจริญเติบโตของต้นผึ้ง
4. เก็บข้อมูลวิเคราะห์ปัจจัยคุกคามต้นผึ้งและผึ้งหลวงในพื้นที่
5. ส่งเสริมการอนุรักษ์ต้นผึ้ง และพืชอาหารผึ้ง พร้อมทั้งส่งเสริมการปลูก และอนุรักษ์พืชอาหารผึ้ง
6. เผยแพร่ความรู้และการจัดการผึ้งในธรรมชาติ การเลี้ยงผึ้งแบบพอเพียง

ผลการดำเนินงาน

- ผลสำรวจและเก็บตัวอย่าง จัดทำตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ของต้นผึ้งและสำรวจพืชอาหารผึ้งในพื้นที่ พบต้นผึ้งที่มีความสูงตั้งแต่ 15 เมตรขึ้นไป จำนวน 27 ต้น
- การอพยพเข้าทำรังของผึ้งหลวงบนต้นผึ้งในช่วงเดือนธันวาคม – มกราคม ปี 2555 ลดลงเฉลี่ย 45.7% เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปี 2554
- ผลการวิเคราะห์ปัจจัยคุกคามหลัก คือ
 - ก. การตีผึ้งหลวงแบบผิดวิธี ส่งผลให้รังผึ้งหลวงที่ถูกตี 91.9 % ไม่สามารถพัฒนาจนแยกขยายรังได้ เนื่องจากเกิดการทิ้งรัง (absconding) หรือสูญเสียประชากรหลังจากถูกรบกวนด้วยการตีผึ้ง
 - ข. การเผาป่า ส่งผลให้พืชอาหารถูกทำลาย
 - ค. อื่นๆ เช่น การตัดต้นผึ้ง การใช้สารเคมีกำจัดแมลง เป็นต้น
- ส่งเสริมการอนุรักษ์ต้นผึ้ง พืชอาหารผึ้ง และ เผยแพร่ความรู้และการจัดการผึ้งในธรรมชาติ เพื่อปลูกจิตสำนึกรักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคนในพื้นที่

ภาพแสดง (ก) ต้นผึ้ง (ข) ผึ้งหลวง *Apis dorsata* (ค) เก็บข้อมูลตำแหน่งและความสูงของต้นผึ้ง *Ficus albipila*

1.4 การศึกษาพันธุ์ไม้ในชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”

หน่วยงานรับผิดชอบ ศูนย์ส่งเสริมและสนับสนุนมูลนิธิโครงการหลวงและโครงการตามพระราชดำริ

จ.เชียงใหม่ ภายใต้การดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

พื้นที่ศึกษา

สำนักงานและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” กลุ่มแม่ระมิดหลวง ต.อมก๋อย อ.อมก๋อย จ.

เชียงใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วย 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านของแหละ บ้านแม่ระมิดหลวง บ้านรังบี และบ้านแม่ระมิดน้อย

วิธีดำเนินการกิจกรรม

1. การสำรวจเก็บรวบรวมตัวอย่าง เก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืชในพื้นที่เป้าหมาย ทำใน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านของแหละ บ้านแม่ระมิดหลวง บ้านรังบี และบ้านแม่ระมิดน้อย ต. อมก๋อย อ. อมก๋อย จ. เชียงใหม่ รัศมี 20 กิโลเมตรจากหมู่บ้าน

2. การเก็บรวบรวมตัวอย่างแห้งและตัวอย่างคอง
พื้นที่บ้านของแหละ บ้านแม่ระมิดหลวง บ้านรังบี และบ้านแม่ระมิดน้อย

ผลการดำเนินงาน

1. เริ่มสำรวจและเก็บรวบรวมตัวอย่างพืชในพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” กลุ่มแม่ระมิดหลวง ต.อมก๋อย อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่ ตั้งแต่ ปี 2552

บ้านของแหละ

ดำเนินการสำรวจและเก็บตัวอย่างพืชที่ชุมชนนำมาใช้ประโยชน์ ซึ่งสำรวจพบพืช 146 ชนิด โดยแบ่งการใช้ประโยชน์ออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มพืชอาหาร ได้แก่ พืชผัก 62 ชนิด พืชเครื่องเทศ/ปรุงรส 15 ชนิด และไม้ผล 26 ชนิด

กลุ่มพืชสมุนไพร ได้แก่ พืชสมุนไพรสำหรับคน 25 ชนิด พืชสมุนไพรสำหรับสัตว์ 3 ชนิด และพืชสมุนไพรสำหรับพืช 4 ชนิด

กลุ่มพืชอาหารสัตว์ 3 ชนิด

กลุ่มพืชใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ 8 ชนิด

ตารางที่ 5 แสดงชื่อพืชในพื้นที่บ้านยองเหาะ อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ลำดับ	ชื่อพืช	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์
1	กระดาด	<i>Alocasia</i> sp.	Araceae
2	กระเทียมป่า(จี่กุก)	<i>Amomum</i> sp.	Zingiberaceae
3	กล้วยป่า	<i>Musa acuminata</i> Colla	Musaceae
4	กาจุก	<i>Alpinia blepharocalyx</i> K.Schum.	Zingiberaceae
5	ขนุน	<i>Artocarpus heterophyllus</i> Lamk	Moraceae
6	ข้าวโพด	<i>Zea mays</i> L.	Gramineae
7	ข้าวฟ่าง	<i>Sorghum bicolor</i> (L.)Moench	Gramineae
8	จี่กาดง	-	Acanthaceae
9	ไคร้มันปลา	<i>Glochidion sphaerogynum</i> (Mull.Arg.)Kurz	Euphorbiaceae
10	ยางตะคุด	<i>Schefflera</i> sp.	Araliaceae
11	ชะอม	<i>Acacia pennata</i> (L.)Willd.Subsp. <i>Insuavis</i> Nielsen	Leguminosae
12	เคื่อหัว	<i>Ficus auriculata</i> Lour.	Moraceae
13	ต้างหลวง	<i>Trevesia palmata</i> (Roxb. ex Lindl.)Vis.	Araliaceae
14	เดยป่า	<i>Pandanus</i> sp.	Pandanaceae
15	แตงอ้อม	<i>Cucumis sativus</i> L.	Cucurbitaceae
16	ถั่วปี่	<i>Vigna</i> sp.	Leguminosae
17	ถั่วแปบ	<i>Lablab purpureus</i> (L.) Sweet	Leguminosae
18	ถั่วฝักยาว	<i>Vigna unguiculata</i> (L.) Walp.	Leguminosae
19	บอน	<i>Colocasia esculenta</i> (L.)	Araceae
20	บัวบก	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	Apiaceae
21	บุกป่า	<i>Amorphophallus</i> sp.	Araceae
22	ปรงเขา	<i>Cycas</i> sp.	Cycadaceae
23	ปึ้งขาว	<i>Clerodendrum villosum</i> Blume	Labiatae
24	ผักกาดขวางตั้ง	<i>Brassica chinensis</i> Jusl.	Cruciferae
25	ผักกาดจีน	-	Cruciferae

ลำดับ	ชื่อพืช	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์
26	ผักกาดเขียว	<i>Brassica juncea</i> (L.) Czern.	Cruciferae
27	ผักกูด	<i>Diplazium esculentum</i> (Retz.) Swartz	Athyriaceae
28	ผักกูดดำ	-	Athyriaceae -
29	ผักชีหูด	<i>Raphanus sativus</i> Linn.	Cruciferae
30	ผักเขียด	<i>Monochoria vaginalis</i> (Burm.f.) C. Presl ex Kunth	Pontederiaceae
31	ผักโขมหัด	<i>Amaranthus lividus</i> Linn.	Amaranthaceae
32	ผักคราดหัวแหวน	<i>Acmella oleracea</i> (L.) R.K. Jansen	Asteraceae
33	ผักชีล้อม	<i>Oenanthe javanica</i> (Blume) DC.	Apiaceae
34	ผักปราบเครือ	<i>Commelina</i> sp.	Commelinaceae
35	ผักแว่น	<i>Marsilea crenata</i> C. Presl	Marsileaceae
36	ผักหวานป่า	<i>Lepionurus sylvestris</i> Bl.	Opiliaceae
37	เผือก	<i>Colocasia esculenta</i> Schott.	Araceae
38	โหระปวย	<i>Zingiber</i> sp.	Zingiberaceae
39	ไผ่ชาง	<i>Dendrocalamus strictus</i> Nees	Gramineae
40	ไผ่หก	-	Gramineae
41	พวงไข่มุก/ดอกอูน	<i>Sambucus simpsonii</i> Rehder	Caprifoliaceae
42	เพ็ญกระทิง(ดีควาย)	<i>Melicope pteleifolia</i> (Champ. ex Benth.) Hartley	Rutaceae
43	เพ็ญกระทิงใบหนา	<i>Euodia</i> sp.	Rutaceae
44	โหระขาย	<i>Zingiber</i> sp.	Zingiberaceae
45	ผักเขียด	<i>Benincasa hispida</i>	Cucurbitaceae
46	ผักทอง	<i>Cucurbita moschata</i> Decne.	Cucurbitaceae
47	มะกอกป่า	<i>Spondias pinnata</i> Kurz	Anacardiaceae
48	มะเขือขื่น	<i>Solanum aculaetissimum</i> Jacq.	Solanaceae
49	มะเขือเครือ	<i>Sechium edule</i> (Jacq.) Sw.	Cucurbitaceae
50	มะเขือเปราะ	<i>Solanum</i> sp.	Solanaceae
51	มะเขือพวง	<i>Solanum torvum</i> Sw.	Solanaceae
52	มะเขือมือ	<i>Solanum</i> sp.	Solanaceae

ลำดับ	ชื่อพืช	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์
53	มะระจีน	<i>Momordica charantia</i> Linn	Cucurbitaceae
54	มะแว้งต้น	<i>Solanum indicum</i> L.	Solanaceae
55	มันจี่หนู	<i>Coleus parvifolius</i> Benth	Labiatae
56	มันสำคู	<i>Canna edulis</i> Ker Gawl.	Cannaceae
57	มันสำปะหลัง	<i>Manihot esculenta</i> Crantz.	Euphorbiaceae
58	วาสนาน้อย (หมากผู้ป่า)	<i>Dracaena</i> sp.	Dracaenaceae
59	หญ้าน้ำ (ผักเขยง)	<i>Limnophila chinensis</i> (Osbeck) Merr	Scrophulariaceae
60	หน่อแดง (ดอกข่าแดง)	<i>Amomum</i> sp.	Zingiberaceae
61	เหมือดคน	<i>Helicia</i> sp.	Proteaceae
62	เอื้องหมายนาใหญ่	<i>Castus lacerus</i> Gagnep.	Costaceae
กลุ่มพืชเครื่องปรุงรส/เครื่องเทศ			
63	ข่า	<i>Alpinia galanga</i> Sw.	Zingiberaceae
64	างชูแน	-	-
65	ตะไคร้	<i>Cymbopogon citrates</i> (DC.) Stapf.	Gramineae
66	ตะไคร้ต้น	<i>Litsea cubeba</i> (Lour.) Pers.	Lauraceae
67	ผักกาดส้ม	<i>Rumax crispus</i> L.	Polygonaceae
68	พริกกะเหรียง	<i>Capsicum frutescens</i>	Solanaceae
69	มะขุย	<i>Embelia sessiliflora</i> Kurz	Myrsinaceae
70	เร่ว	<i>Amomum</i> sp.	Zingiberaceae
71	ส้มกุ้ง	<i>Begonia</i> sp.	Begoniaceae
72	ส้มป่อย	<i>Acacia concinna</i> (Willd.) DC.	Leguminosae
73	ส้มปี่	<i>Vaccinium sprengelii</i> (G. Don) Sleumer	Ericaceae
74	หอมชู	<i>Allium chinense</i> G. Don	Amaryllidaceae
75	หอมบัว	<i>Allium</i> sp.	Alliaceae
76	อีหลิ้น	<i>Elshotzia communis</i>	Labiatae
77	เฮาะที	<i>Asplenium unilaterale</i> Lam.	Aspleniaceae

ลำดับ	ชื่อพืช	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์
กลุ่มผลไม้ป่า			
78	กล้วยน้ำว้า	<i>Musa sapientum</i> Linn.	Musaceae
79	ก่อแฉะ	<i>Anacolosia ilicodes</i> Mast.	Olacaceae
80	ขนุนป่า	<i>Artocarpus</i> sp.	Moraceae
81	จี่หนอน หรือ เคาะหนาม	<i>Sleropyrum pentandrum</i> (Dennst.) Mabb	Santalaceae
82	ไข่มุกใหญ่	<i>Rubus alceifolius</i> Poir.	Rosaceae
83	คางคาก	<i>Nyssa javanica</i> (Blume) Wangerin	Cornaceae
84	แข่งกว้าคลา	-	-
85	แข่งเนา (ไม้สะเป่ขาว)	<i>Eugenia</i> sp.	Myrtaceae
86	เคื่อปล้อง	<i>Ficus hispida</i> Linn. f.	Moraceae
87	ฝรั่ง	<i>Psidium guajava</i> L.	Myrtaceae
88	พลับป่า (กล้วยฤาษี)	<i>Diospyros glandulosa</i> Lacc	Ebenaceae
89	พะวา	-	Guttiferae
90	มะขาม	<i>Tamarindus indica</i> Linn.	Fabaceae
91	มะขามป้อม	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	Euphorbiaceae
92	มะนาวควาย	<i>Citrus medica</i> L.	Rutaceae
93	มะผด	<i>Rhus javanica</i> L. var. <i>chinensis</i> (Mill.) T.Yamaz.	Anacardiaceae
94	มะไฟป่า	<i>Baccaurea ramiflora</i> Lour.	Euphorbiaceae
95	มะม่วงป่า	<i>Mangifera odorata</i> Griff.	Anacardiaceae
96	มะละกอ	<i>Carica papaya</i> L.	Caricaceae
97	มะหลอด	<i>Elaeagnus latifolia</i> L.	Elaeagnaceae
98	ลิ้นจี่ป่า	<i>Nephelium hypoleucum</i> Kurz	Sapindaceae
99	เลี่ยน(ยมหิน)	<i>Chukrasia tabularis</i> A.Juss	Meliaceae
100	सानเห็บ	<i>Saurauia roxburghii</i> Wall.	Sauraiaceae
101	หนามไขกึ่ง	<i>Rubus ellipticus</i>	Rosaceae
102	หว่าเขา	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	Myrtaceae
103	ยางบง -		Euphorbiaceae

สมุนไพรสำหรับคน

104	กรดน้ำ	<i>Scoparia dulcis</i> L.	Scrophulariaceae
105	ก้างปลาแดง	<i>Flueggea</i> sp.	Euphorbiaceae
106	กำจัดต้น	<i>Zanthoxylum</i> sp.	Rutaceae
107	กำลังเสือโคร่ง	<i>Betula alnoides</i> Buch. Ham.ex G.don	Betulaceae
108	ขมิ้นชัน	<i>Curcuma longa</i> Linn	Zingiberaceae
109	ขิง	<i>Zingiber officinale</i> Rosc.	Zingiberaceae
110	คอกิ้ว	<i>Tadehagi triquetrum</i> (L.)Ohashi	Leguminosae
111	ชุงเซบอง	-	Rutaceae
112	แซงเตอเคาะ	-	Rubiaceae
113	ดั่งแล	<i>Cinamomum iners</i> Reinw.ex Blume	Lauraceae
114	เครื่องเห่า	<i>Toddalia asiatica</i> (L.) lam.	Rutaceae
115	โต้งฮู้ง	<i>Microglossa pyrifolia</i> (Lam.) Kuntze	Asteraceae
116	เถอซีบอง	-	-
117	นังกะอะ	-	Celastraceae
118	นางพญาเสือโคร่ง	<i>Prunus cerasoides</i> D.Don	Rosaceae
119	เบ้สะแซ	-	Sapotaceae
120	ใบหนาด	<i>Blumea balsamifera</i> DC.	Asteraceae
121	ไพล	<i>Zingiber montanum</i> (J. Koenig) Link ex Dietr.	Zingiberaceae
122	มะคะหลวง	<i>Garcinia xanthochymus</i> Hook.f. ex T.Anderson	Guttiferae
123	แลกลิ่งซา	<i>Stachyphrynium</i> sp.	Marantaceae
124	สะเขาะ	-	-
125	สะฟ้านกิ้น	<i>Sambucus javanica</i> Reinw.ex Blume	Caprifoliaceae
126	สาบเสือ	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R.M. King & H.Rob.	Asteraceae
127	เอ็นอ้า	<i>Melastoma</i> sp.	Melastomataceae
128	ฮังแกง	<i>Artocarpus</i> sp.	Moraceae

พืชสมุนไพรสำหรับสัตว์

129	ตะไคร้หอม	<i>Cymbopogon nardus</i> Rendle	Gramineae
130	ผักฮ้าน	<i>Elshotzia</i> sp.	Labiatae
131	ต้นโสก	<i>Clausena excavata</i> Burm.f.	Rutaceae

พืชสมุนไพรสำหรับพืช

132	ชำแป้น	<i>Callicarpa orborea</i> Ruxb.	Labiatae
133	เด็ม	<i>Bischofia javanica</i> Blume	Euphorbiaceae
134	ยาสูบ	<i>Nicotiana tabacum</i> L.	Solanaceae
135	หางไหล	<i>Derris</i> sp.	Leguminosae

พืชอาหารสัตว์

136	ผักค้ออ่อน	<i>Crassocephalum crepidioides</i> (Benth.) S. Moore	Asteraceae
137	ไผ่น้ำ(แขงดูวาง)	<i>Persicaria chinensis</i> (L.) H. Gross	Polygonaceae
138	หญ้าเขี้ยววัว	<i>Clerodendrum</i> sp.	Urticaceae

พืชที่ใช้ประโยชน์อื่นๆ

139	ตองกง	<i>Thysanolaena maxima</i> Kuntze	Graminea
140	ตองสาต	<i>Phrynium</i> sp.	Marantaceae
141	ปิ้งแดง	<i>Clerodendrum paniculatum</i> L.var. <i>Paniculatum</i>	Labiatae
142	มณฑาป่า	<i>Manglietia garrettii</i> Cralb	Magnoliaceae
143	มะงั่ว	-	Rutaceae
144	เมี่ยงช่อ	-	-
145	หวาย	<i>Calamus</i> sp.	Areaceae
146	ห้อมช้าง	<i>Phlogacanthus curviflorus</i> Nees	Acanthaceae

ตัวอย่าง ภาพพรรณพืชพื้นบ้านที่สำรวจพบในพื้นที่

กลุ่มพืชอาหาร

พืชผัก

กระทือป่า(จี่ก๊าก)

กล้วยป่า

กุ่มพุด

ขนุน

กาก๊าก

ข้าวโพด

ข้าวฟ่าง

จี่กาดง

ไคร้มันปลา

งาญอะดู่

ชะอม

ดีควาย

เดื่อหัว

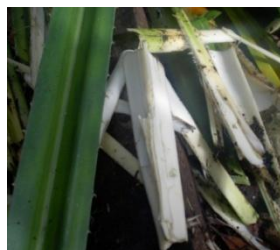
ต้นกระดาด

ต้างหลวง

ตาเหินหลวง

เตยป่า

แตงกวาดอย

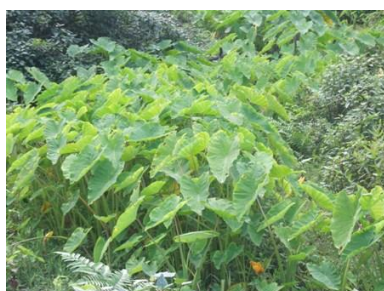
ถั่วแปบ

ถั่วฝักยาว

ถั่วฝักสั้น

บอน

บัวบก

บุกป่า

ปรงเขา

ปิ้งขาว

ผักกาดขวางตั้ง

ผักกาดจั่นก

ผักกาดเขียว

ผักกูด

1.5 การศึกษาพันธุ์ไม้ท้องถิ่นชุมชนบ้านคลองโป่ง ตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์
 หน่วยงาน ศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนบ้านคลองโป่ง ต. โนนดินแดง อ.โนนดินแดง จ.บุรีรัมย์ ภายใต้การ
 ดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
 พื้นที่ บริเวณที่ตั้งสำนักงาน ประมาณ 2 ไร่และแปลงเรียนรู้ทางการเกษตรบ้านคลองโป่ง ประมาณ 40 ไร่
วิธีดำเนินการกิจกรรม

1. การสำรวจเก็บรวบรวมตัวอย่าง เก็บรวบรวมพันธุกรรมพืชในพื้นที่เป้าหมาย บริเวณรัศมี 50 กิโลเมตรจาก
 หน่วยงาน
2. การเก็บพันธุกรรมพืช เก็บในรูปแบบเมล็ด ต้นพืชมีชีวิต ชิ้นส่วนพืชมีชีวิต

ผลการดำเนินงาน

- 1.การสำรวจเก็บรวบรวมตัวอย่าง เก็บรวบรวมพันธุกรรมพืชในพื้นที่เป้าหมาย
 - จัดตั้งแปลงเรียนรู้ทางการเกษตรบ้านคลองโป่ง พื้นที่ 40 ไร่
 - ดำเนินการปลูกพืชเพื่อการอนุรักษ์ คือ ยางนา 250 ต้น หม่อนรับประทานผลสด 100 ต้น มะขามป้อม
 กว่า 200 ต้น ไม้/เสาวรส/หมากเฒ่า
 - รวบรวมและทดสอบสายพันธุ์มันสำปะหลัง ประมาณ 5 สายพันธุ์ ได้แก่ เกษตรศาสตร์ 50, หัวขบง 60,
 CMR81, ระยอง 5 และ ระยอง 9
2. ดำเนินการโดยปลูกต้นพืชมีชีวิต ได้แก่ ต้นมะข่า ต้นยางนา ต้นไม้ประดู่ ต้นหมากเฒ่า ต้นหม่อน ต้นไม้
 และต้นจันทน์

1.6 โครงการการศึกษาพันธุ์ไม้ท้องถิ่นชุมชนอำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร

หน่วยงาน ศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชน อ.ต่างอย จ.สกลนคร ภายใต้การดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

พื้นที่ สำนักงาน ประมาณ 2 ไร่และแปลงเรียนรู้ทางการเกษตรบ้านนางอย-โพนปลาโหล ประมาณ 5 ไร่

วิธีดำเนินกิจกรรม

1. การสำรวจเก็บรวบรวมตัวอย่าง เก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืชในพื้นที่เป้าหมาย บริเวณรัศมี 50 กิโลเมตรจากหน่วยงาน
2. การเก็บพันธุ์กรรมพืช มีเก็บในรูปแบบเมล็ด ต้นพืชมีชีวิต ชิ้นส่วนพืชมีชีวิต

ผลการดำเนินงาน

- 1.การสำรวจเก็บรวบรวมตัวอย่าง เก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืชในพื้นที่เป้าหมาย
 - จัดตั้งแปลงเรียนรู้ทางการเกษตรบ้านนางอย-โพนปลาโหล พื้นที่ 5 ไร่
 - รวบรวมพันธุ์พืชที่มีศักยภาพในด้านการตลาดปลูกเพื่ออนุรักษ์ กว่า 24 ชนิด จำนวน 1,381 ต้น เช่น สมอ หมากเม่า มะขามป้อม กล้วย ใฝ่ ฯลฯ
2. ดำเนินการโดยปลูกไว้ต้นพืชมีชีวิต ต้นมะข่า ต้นยางนา ต้นไม้ประดู่ ต้นหมากเม่า ต้นหม่อน ต้นใฝ่ และต้นจันทน์

ตารางที่ 6 พรรณพืชที่ปลูกในชุมชนต่างอย จังหวัดสกลนคร

ที่	รายการ	จำนวน(ต้น)
1	กล้วยน้ำว้าเพาะเนื้อเชื้อ	349
2	ข่า	100
3	ตะไคร้	300
4	หมากเม่า	63
5	ขมิ้น	50
6	มะละกอ	15
7	กระชาย	3
8	ใฝ่	150
9	มะขามป้อม	57
10	ต้นผักเม็ก	10
11	มะคูนซาอู	18

ที่	รายการ	จำนวน(ตัน)
12	สมอ	10
13	เสาวรศ	100
14	มะม่วงแก้วลิ้มรั้ง	1
15	มะรุ้ม	2
16	แต	4
17	หม่อนกินผล	71
18	ต้นผักต้ว	8
19	ต้นคราม	14
20	เพกา(ลินฟ้า)	20
21	ไผ่เลี้ยง	3
22	ฟักทอง (หลุม)	5
23	ไผ่หวาน	8
24	กระเจียบแดง	20
	รวม	1,381

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืช

เป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากกิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืช โดยการนำพันธุ์กรรมไปเพาะและปลูกในพื้นที่ที่ปลอดภัย เช่น ในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ที่มีอยู่ 6 ศูนย์ทั่วประเทศ ในพื้นที่ศูนย์วิจัยและสถานีทดลองของกรมวิชาการเกษตร พื้นที่ที่จังหวัดหรือสถาบันการศึกษา ทูลเกล้าฯถวายเข้าร่วมสนองพระราชดำริ และยังมีการเก็บรักษาในรูปแบบเมล็ด เนื้อเยื่อ และสารพันธุ์กรรม หรือ ดีเอ็นเอ ในธนาคารพืชพรรณ โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชฯ สวนจิตรลดา

1.7 กิจกรรม “เพาะกล้าไม้”

หน่วยงานย่อย: นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการจัดการ โลจิสติกส์ บัณฑิตวิทยาลัยการจัดการและนวัตกรรม
พื้นที่ศึกษา

สวนพฤกษศาสตร์วรรณคดีภาคกลาง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เมื่อสิงหาคม 2555

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาตระหนักและเกิดสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีความสมัครสมานสามัคคีในการทำงานร่วมกัน

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

อาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการจัดการ โลจิสติกส์ รวมทั้งศิษย์เก่า รวม 160 คน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. สร้างจิตสำนึกในการรักษา
2. ปลูกฝังความรับผิดชอบในการตอบแทนสังคม

1.8 โครงการภาควิชาการพิมพ์และบรรจุภัณฑ์ พร้อมใจ คืบต้นไม้อู่อบรมชาติ

หน่วยงานย่อย คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

พื้นที่ศึกษา

พื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน บริเวณวัดพันท้ายนรสิงห์ ตำบลพันท้ายนรสิงห์ อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสาคร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อปลูกฝังให้นักศึกษารู้จักการอนุรักษ์พันธุ์พืช และสิ่งแวดล้อม ให้กับชุมชน
2. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยฯ
3. ฝึกให้นักศึกษาทำงานเป็นทีม และสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. สำรวจพื้นที่ ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรพันธุ์พืชของชุมชน และติดต่อประสานงานกับหัวหน้าชุมชน
2. ศึกษาความเป็นมา ประวัติ และวัฒนธรรม เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน
3. ศึกษาลักษณะทางภูมิศาสตร์ พันธุ์พืชในธรรมชาติของชุมชน
4. ปลูกพืช ทดแทน และเสริมในพื้นที่ที่มีการถูกทำลายหรือเสื่อมสภาพ

ผลการดำเนินงาน

1. มีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 155 คน โดยแบ่งเป็นคือ นักศึกษา จำนวน 150 คน อาจารย์จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่จำนวน 2 คน
2. นักศึกษา อาจารย์ และเจ้าหน้าที่เข้าร่วมโครงการมีความเข้าใจ และใส่ใจในสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและเสริมสร้างความสามัคคี

1.9 โครงการถวายเทียนพรรษา และปรับปรุงภูมิทัศน์ และปลูกต้นไม้ วันเข้าพรรษา

หน่วยงานย่อย คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

พื้นที่ศึกษา พื้นที่วัดเขาพระ ตำบลทับค้าง อำเภอยะบอย จังหวัดเพชรบุรี

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรมอันดีงาม
2. เพื่อปลูกฝังให้นักศึกษารู้จักการอนุรักษ์พันธุ์พืช และสิ่งแวดล้อม ให้กับชุมชน
3. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยฯ
4. ฝึกให้นักศึกษาทำงานเป็นทีม และสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

วิธีการดำเนินงานกิจกรรม

1. สำรวจพื้นที่ ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรพันธุ์พืชของชุมชน และติดต่อประสานงานกับหัวหน้าชุมชน
2. ศึกษาความเป็นมา ประวัติ และวัฒนธรรม เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน
3. ศึกษาลักษณะทางภูมิศาสตร์ พืชพันธุ์ในธรรมชาติของชุมชน
4. ปลูกพืช ทดแทน และเสริมในพื้นที่ที่มีการถูกทำลายหรือเสื่อมสภาพ

ผลการดำเนินงาน

1. มีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 115 คน คือ นักศึกษาจำนวน 100 คน อาจารย์ จำนวน 10 คน และเจ้าหน้าที่ จำนวน 5 คน
2. นักศึกษา อาจารย์ และเจ้าหน้าที่เข้าร่วมโครงการมีความเข้าใจ และใส่ใจในสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น
3. นักศึกษา อาจารย์ และเจ้าหน้าที่เข้าร่วมโครงการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน
4. เสริมสร้างความสามัคคีให้กับนักศึกษา อาจารย์ และเจ้าหน้าที่เข้าร่วมโครงการ

1.10 โครงการครูช่างสามัคคีสร้างความดีแก่สังคม ภาควิชาครุศาสตร์อุตสาหกรรม

หน่วยงานย่อย คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

พื้นที่ศึกษา พื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน บริเวณโรงเรียนบางตะบูน ตำบลบางตะบูนออก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อปลูกฝังให้นักศึกษารู้จักการอนุรักษ์พันธุ์พืชป่าชายเลน และสิ่งแวดล้อม ให้กับชุมชน
2. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยฯ
3. ฝึกให้นักศึกษาทำงานเป็นทีม และสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

วิธีการดำเนินงานกิจกรรม

1. สำรวจพื้นที่ ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรพันธุ์พืชของชุมชน และติดต่อประสานงานกับหัวหน้าชุมชน
2. ศึกษาความเป็นมา ประวัติ และวัฒนธรรม เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน
3. ศึกษาลักษณะทางภูมิศาสตร์ พืชพันธุ์ในธรรมชาติของชุมชน
4. ปลูกพืช ทดแทน และเสริมในพื้นที่ที่มีการถูกทำลายหรือเสื่อมสภาพ

ผลการดำเนินงาน

1. มีผู้เข้าร่วม โครงการทั้งสิ้น 254 คน โดยแบ่งเป็นนักศึกษา จำนวน 250 คน อาจารย์ จำนวน 3 คน และเจ้าหน้าที่ จำนวน 1 คน
2. นักศึกษา อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมโครงการมีความเข้าใจ และใส่ใจในสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น
3. นักศึกษา อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมโครงการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน
4. เสริมสร้างความสามัคคีให้กับนักศึกษา อาจารย์ และเจ้าหน้าที่เข้าร่วมโครงการ

1.11 กิจกรรมปลูกป่าโครงการฟื้นฟูป่าต้นน้ำเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ (เข้าร่วมกิจกรรมกับกรมพัฒนาที่ 1 ค่ายศรีสุริยวงศ์ ตำบลคอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี)

หน่วยงานย่อย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ราชบุรี

พื้นที่ดำเนินกิจกรรม

บริเวณน้ำตกเก้าโจน บ้านห้วยผาก ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. ร่วมปลูกต้นไม้ในพื้นที่อนุรักษ์
2. จัดนิทรรศการให้ความรู้แก่ประชาชนผู้เข้าเยี่ยมชม

ผลการดำเนินงาน

1. ร่วมปลูกต้นไม้ 20 ต้นและไม้ป่าหายาก จำนวน 5,000 ต้น
2. จัดนิทรรศการอนุรักษ์ต้นไม้ ให้แก่ประชาชนผู้เข้าชมงานกว่า 5,000 คน

1.12 โครงการรวบรวมพันธุ์พืชเพื่อการศึกษาสำหรับเยาวชน พื้นที่ ต. โนนดินแดง อ. โนนดินแดง จ. บุรีรัมย์

หน่วยงานย่อย ศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนบ้านคลองโป่ง ต. โนนดินแดง อ. โนนดินแดง จ.บุรีรัมย์ ภายใต้การดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

พื้นที่ศึกษา

พื้นที่สำนักงานศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนบ้านคลองโป่ง ประมาณ 2 ไร่ และแปลงเรียนรู้ทางการเกษตรบ้านคลองโป่ง ประมาณ 40 ไร่

วัตถุประสงค์

เก็บรวบรวมพันธุ์พืชไปปลูกในที่ปลอดภัย เก็บรักษาในรูปแบบเมล็ดและเนื้อเยื่อในธนาคารพืชพรรณ

วิธีการดำเนินงาน

1. ดำเนินการประสานระหว่างหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ
2. การเก็บรักษาทั้งในรูปแบบเมล็ด เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ต้นพันธุกรรมพืชในแปลงปลูกและการเก็บรักษาในรูปแบบ

สารพันธุกรรม

3. ตรวจสอบพืชปราศจากโรคก่อนเก็บรักษาพันธุกรรมพืชในรูปแบบต่างๆ
4. สร้างสวนพฤกษศาสตร์ การปลูกพืชในสถานศึกษา การปลูกพืชในสวนสาธารณะต่างๆ โดยมีระบบฐานข้อมูลที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต
5. งานขยายพันธุ์พืช งานปลูกพันธุกรรมพืชและบันทึกผลการเจริญเติบโต งานจัดทำแผนที่ต้นพันธุกรรมและทำพิกัดต้นพันธุกรรม

ผลการดำเนินงาน

1. ดำเนินการรวบรวมพรรณไม้ที่มีที่ อ. โนนดินแดง จ.บุรีรัมย์ ปลูกที่แปลงเรียนรู้ เพื่อเป็นสถานที่ศึกษาของเด็กและเยาวชนในอนาคต 15 ชนิด
2. ประสาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ราชบุรี และป่าไม้ที่จะนำสายพันธุ์ไม้ชนิดต่างๆ กล้าไม้พะยุง มาปลูกอนุรักษ์ และเพาะกล้าเพื่อแจกจ่ายให้เกษตรกร จำนวน 100 ต้น
3. ปลูกเก็บรักษาไว้ในแปลงปลูก สร้างเป็นแปลงเรียนรู้ โดยพืชที่ได้ดำเนินการ คือ พันธุ์หม่อน รับประทานผลสด หมากเม่า เสาวรส จันผา และยางนา

1.13 โครงการ กระบวนการรวบรวมพืชสมุนไพรแบบมีส่วนร่วมของชุมชน บ้านแม่ระมิดหลวง อ.อมก๋อย

จ. เชียงใหม่

หน่วยงานย่อย ศูนย์ส่งเสริมและสนับสนุนมูลนิธิโครงการหลวงและโครงการตามพระราชดำริ จ.เชียงใหม่

ภายใต้การดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

พื้นที่ศึกษา บ้านของแหะ แม่ระมิดหลวง รังบีและแม่ระมิดน้อย อ. อมก๋อย จ. เชียงใหม่

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เป็นการเก็บรวบรวมนำไปปลูกในที่ปลอดภัย และยังมีการเก็บรักษาในรูปแบบเมล็ด และเนื้อเยื่อในธนาคารพืชพรรณ

วิธีการดำเนินงาน

1. การประสานระหว่างหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ
2. การเก็บรักษาทั้งในรูปแบบเมล็ด เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ต้นพันธุกรรมพืชในแปลงปลูกและการเก็บรักษาในรูปแบบสารพันธุกรรม
3. การตรวจสอบพืชปราศจากโรคก่อนเก็บรักษาพันธุกรรมพืชในรูปแบบต่างๆ
4. การสร้างสวนพฤกษศาสตร์ ณ ศศช.บ้านแม่ระมิดหลวง
5. งานขยายพันธุ์พืช และทำพิกัดต้นพันธุกรรม บ้านของแหะ แม่ระมิดหลวง รังบีและแม่ระมิดน้อย อ. อมก๋อย จ. เชียงใหม่

ผลการดำเนินงาน

1. สำรวจพืชสมุนไพรในพื้นที่ พบพืช จำนวน 54 ชนิด โดยแต่ละชนิดมีสรรพคุณต่างกันไป
2. นำพืชสมุนไพรมาปลูกในแปลงปลูกสมุนไพร พื้นที่ 2 งาน ของ ศศช.บ้านแม่ระมิดหลวง เพื่อใช้รักษาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้น และเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับชุมชน ที่สำคัญเป็นการอนุรักษ์พันธุ์พืชของท้องถิ่น
3. ทำพิกัดพันธุ์พืชที่สำรวจพบในพื้นที่ 4 หมู่บ้าน เพื่อเป็นฐานข้อมูลเบื้องต้นสำหรับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ

ตารางที่ 7 ทำเนียบพืชสมุนไพร

ที่	ชื่อภาษากะเหรี่ยง	ชื่อภาษาไทย	ส่วนที่ใช้	วิธีใช้	การรักษาโรค
1	เต๋อชิงเก้า	โตไม่รู้ล้ม	ราก	ต้มน้ำดื่ม	แก้ไอ เจ็บคอ
2	แอ้ง	จิง	เหง้า	อมกับเกลือ	แก้ไอ เจ็บคอ คัดจมูก
3	เท่อก้างแค	มะแว้ง	ผล	อมกับเกลือ	แก้ไอ เจ็บคอ
4	มะนะ	สมอ	ผล	อมกับเกลือ	แก้ไอ เจ็บคอ
5	ซ้างพุกุ้ย	สาบเสือ	ใบ	ขยำ / ตำ	ห้ามเลือด
6	นางมิ	หญ้าเกี๋ยดหอย	ใบ	ขยำ / ตำ	ห้ามเลือด
7	ยิซา	ยาสูบ	ใบ	ขยำ / ตำ	ใส่แผลสด
8	แองไซ้	ข่า	เหง้า	ต้มน้ำกิน	ขับลม
9	ละไค่	ตะไคร้	ต้น	ต้มน้ำกิน	ขับลม
10	ลือแซ	ตะไคร้ต้น	เมล็ด	กินเมล็ด	ขับลมเสียดท้อง
11	ยิบ้าง/แยบ้าง	ขมิ้น	เหง้า	บดผงกิน	ขับลมท้องอืดกระเพาะ
12	มั่งกะแล่	มะระจีนก	ผล	ต้ม	ลดน้ำตาล
13	โพแน	ใบหนาด	ใบ	อังไฟประกบ	แก้ปวด ข้ำใน ฟกข้ำ
14	โจบลิง	คอกิ้ว	ใบ/ราก	ต้มน้ำดื่ม	แก้ปวด ข้ำใน ฟกข้ำ
15	มั่งคา	กำจัดต้น	ใบ	อม	แก้ปวดฟัน
16	คูแซเมา	ฝรั่ง	ใบ	ต้ม	ท้องร่วง
17	เป่อดุยบ้าง	ไพล	เหง้า	ต้ม กินสด	ท้องร่วงเฉียบพลัน
18	โพะมีอั้ง	ว่านหางจระเข้	ใบ	ใช้วุ้นทาแผล	แผลไหม้ น้ำร้อนลวก
19	ฮ้อแซ	กระเทียม	หัว	ทา	กลากเกลื้อน
20	พูชายหมิ่ง	ส้มป่อย	ฝัก	ต้มสระผม	รังแค
21	แซงน้ำเอ้า	สันโสก	ใบ	ต้มน้ำอาบ	มาลาเรีย
22	จีเหล็ก	จีเหล็ก	ใบ	ต้มกิน	ท้องผูก ขาระบาย
23	ม้างไค่	มะขาม	ผล	ทานกับเกลือ	แก้ไอ เจ็บคอ
24	งางมูย	ผักฮ้าน	ใบ	ตำทาที่คัน	แก้คัน
25	ม้างนึ่งแซ	มะนาว	ผล	ทานกับเกลือ	แก้ไอ เจ็บคอ
26	ม้างคูแซ	มะขามป้อม	ผล	ทานกับเกลือ	แก้ไอ เจ็บคอ
27	เบกาเล่	สะบ้า	ผล	ต้มน้ำทาตา	ตาฟาง

ที่	ชื่อภาษาละติน	ชื่อภาษาไทย	ส่วนที่ใช้	วิธีใช้	การรักษาโรค
28	โพลีโพเนียมอินทรีย์ อั้ง	คว่ำตายหงายเป็น	ใบ	ขยาดำทาแผล	น้ำร้อนลวกไฟไหม้
29	นางพญาเสือ โคร่ง	ก้องเขาะ	เปลือก	ต้มดื่ม	ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ
30	ดูแกแซ	เพกา	เปลือก ฝัก อ่อน	กิน	บรรเทาอาการม้ามโต แน่นหน้าอก
31	สะกุก	กล้วยน้ำว้า	หัวปลี	แกง	กระตุ้นน้ำนม
32	กลีบป้อแลแซ	มะเนียงน้ำ	ผล	ฝน(ผง)	คัดนม น้ำนมไม่ไหล
33	แซงซั้งเกล้า	ก้างปลาแดง	ราก	ต้มดื่ม	โรคหัด
34	ผ่องบั้งทีย	เดือยหิน	ราก	ต้มดื่ม	โรคนิว
35	ละไจ่นะมะ	ตะไคร้หอม	ใบ	ขย่ำ	ไต่ยุง
36	ซ้างแพะคิงแซ	ตาไก่ใบกว้าง	ราก	ต้มดื่ม	เจริญอาหาร
37	เตอซั้ง	ม้าไม้ก่า	ต้น ใบ	ต้มดื่ม ขย่ำ	แก้ท้องร่วง ฟกช้ำ
38	เตอซีเงาเพีย	หญ้ายาง	ราก	ต้ม	แก้อาการตัวร้อน
39	เตอซีแซะบลิ	สะพ้านกัน	ใบ ราก	อังไฟ ต้มอาบ	ฟกช้ำ แก้ปวดเมื่อย
40	ทียหลังพูแซ	ขี้หนอน	เปลือก	ต้มดื่ม	แก้ท้องร่วง ปวดท้อง
41	ทุยอี่หมั้ง	เครือตดหมา	ใบ	ต้มดื่ม	แก้ปวดท้อง ขับลม
42	นางโจเต	กรดน้ำ	ต้น ราก	ต้มดื่ม	หอบหืด
43	งางเถิงหมี่ชุก	ฝักคราดหัวแหวน	ดอก	กินสด/ต้มดื่ม	โรคกระเพาะ
44	เป้อหลูชะ	ไพลดำ	เหง้า	ต้มดื่ม	มดลูกเข้าอู่ แก้ท้องร่วง เสียคท้อง แน่นท้อง
45	หย่างกี้เจ	มะเขือแจ้	ราก	ต้มดื่ม	ขับเสมหะ
46	แซงหมั้ง	ม้าสามต้อน	เถา	ต้มดื่ม	แก้ปวดหลัง ปวดเอว
47	สะปีชาย	มะขุย	ใบ ผล	ต้มกับพริก แห้ง ต้ม โขลกกับเกลือ	บรรเทาอาการท้องร่วง ขับพยาธิ

ที่	ชื่อภาษากะเหรี่ยง	ชื่อภาษาไทย	ส่วนที่ใช้	วิธีใช้	การรักษาโรค
48	แห่วซูแซ	หนามไข่กั้ง	เปลือก	อม	บรรเทาอาการปวดฟัน
49	เก่อหมีย	หว่าเขา	เปลือก	ต้มดื่ม	แก้ท้องร่วง ปวดท้อง
50	จะเข้าโพ	ห้อมช้าง	ใบ	ลนไฟแล้ว นอนทับ	ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ
51	กลีหยัง	หางไหล	ใบ	เคี้ยว	บรรเทาอาการท้องร่วง
52	นางเท่า	น้ำนมราชสีห์	- ราก - ลำต้น(ยาง)	- ต้มดื่ม - ทา	- โรคกระเพาะอาหาร - แผลสด
53	สะซุยแซ	มะนาวควาย	ผล	จิ้มเกลือ	แก้ไอ เจ็บคอ
54	ชะแซ	มะคำดีควาย	ผล	สระผสม	รังแค รักษาชันนะตุ

ตัวอย่างพืชสมุนไพรในพื้นที่ อำเภอมกน้อย จังหวัดเชียงใหม่

			
สะปิซาย	สะบ้า	ส้มป่อย	ว่านหางจระเข้
			
ยาสูบ	ม้าสามต้อน	มะระจั้นก	มะนาว
			
มะขามป้อม	มะแว้ง	ฝรั่ง	นางมิ

			
นางพญาเสือโคร่ง	คอกิว	กรدن้า	เครือตดหมา
			
ขี้หนอน	ตาไก่ใบกว้าง	ตะไคร้หอม	ตะไคร้ต้น
			
ตะไคร้	ผักฮ้าน	กำจัดต้น	มะเนียงน้ำ
			
กล้วยน้ำว้า	ไพลดำ	ไพล	ใบหนาด
			
คว่ำตายหงายเป็น	ก้างปลาแดง	โตไม่รู้ล้ม	น้ำนมราชสีห์

1.14 โครงการรวบรวมพันธุ์พืชเพื่อการศึกษาสำหรับเยาวชน พื้นที่จังหวัดสกลนคร

หน่วยงาน ศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชน อ. เต่างอย จ.สกลนคร ภายใต้การดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

พื้นที่ศึกษาพื้นที่สำนักงาน ประมาณ 2 ไร่ แปลงเรียนรู้ทางการเกษตรบ้านนางอย-โพนปลาโหล ประมาณ 5 ไร่

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เป็นการเก็บรวบรวมพันธุ์พืชนำไปปลูกในที่ปลอดภัย และยังมีการเก็บรักษาในรูปแบบเมล็ด และเนื้อเยื่อในธนาคารพืชพรรณ

วิธีการดำเนินงานกิจกรรม

1. การประสานระหว่างหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ
2. การเก็บรักษาทั้งในรูปแบบเมล็ด เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ต้นพันธุกรรมพืชในแปลงปลูกและการเก็บรักษาในรูปแบบสารพันธุกรรม
3. การตรวจสอบพืชปราศจากโรคก่อนเก็บรักษาพันธุกรรมพืชในรูปแบบต่างๆ
4. งานขยายพันธุ์พืช งานปลูกพันธุกรรมพืชและการบันทึกผลการเจริญเติบโต งานจัดทำแผนที่ต้นพันธุกรรมและทำพิกัดต้นพันธุกรรม

ผลการดำเนินงาน

1. ประสาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร ในการนำสายพันธุ์หมากเฒ่า จำนวนกว่า 5 สายพันธุ์เพื่อปลูกเป็นการอนุรักษ์
2. เก็บรักษาในแปลงปลูก
3. พยายามรวบรวมพรรณไม้ที่มีใน จ.สกลนคร ปลูกที่แปลงเรียนรู้ เพื่อเป็นสถานที่ศึกษาของเด็กและเยาวชนในอนาคต
4. ได้ดำเนินการขยายพันธุ์ หม่อนรับประทานผลสด หมากเฒ่า เสาวรส สตรอเบอร์รี่ มะม่วงแก้วลิ้มรัง(ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปลูก ใน ปี 2523) พักข้าว ข้าวพันธุ์ กข.6 ด้านทานโรคใหม่ ข้าวโพดสีม่วง ไม้ดอกไม้ประดับต่างๆ

พืชพรรณที่ปลูกเพื่อการอนุรักษ์และเรียนรู้ ที่แปลงเรียนรู้ทางการเกษตรบ้านนางอย-โพนปลาไหล

ต้นข่า

ฟักทอง

หมากเม่า

กระชาย

ตะไคร้

กล้วยและหม่อนกินผล

มะขามป้อม

ไพล

กาแฟ

มะตูมซาอู

ฝักบัว

กระเจี๊ยบแดง

สมอ

ไผ่เลี้ยงและไผ่หวาน

เสาวรส

มะรุ้ม

ขมิ้น

ตัวอย่างกิจกรรมที่ชาวบ้านในชุมชนร่วมสนับสนุน

ทีมงานที่ช่วยงานในแปลงเรียนรู้ทางการเกษตร

ปลูกตะไคร้เพิ่ม

กรอกดินผสมแกลบเผา ใส่ถุงเพื่อปักชำ

2. กรอบการใช้ประโยชน์

โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินงานสนับสนุนดังนี้

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรมพืช

เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการศึกษาประเมินพันธุกรรมพืช และทรัพยากรชีวภาพอื่น ๆ ที่สำรวจเก็บรวบรวมและปลูกรักษาไว้ โดยมีการศึกษาประเมินในสภาพธรรมชาติ แปลงทดลอง ในด้านสถานีวิจัยชีววิทยา สรีรวิทยา การปลูกเลี้ยง การเขตกรรม สำหรับในห้องปฏิบัติการมีการศึกษาด้านโภชนาการ องค์ประกอบ รงควัตถุ กลิ่น การใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ เพื่อศึกษาคุณสมบัติ คุณภาพ ในแต่ละสายต้น โดยความร่วมมือจาก คณาจารย์นักวิจัย ของมหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย ศูนย์วิจัยและสถานีวิจัยทดลองต่างๆ ที่ร่วมสนองพระราชดำริ

2.1 โครงการการศึกษาและการพัฒนาสารเคลือบป้องกันแมลงจากน้ำมันหอมระเหย

หน่วยงานย่อย คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. เปรียบเทียบคุณสมบัติการป้องกันมดของน้ำมันหอมระเหยมะกรูดและตะไคร้
2. หาอัตราส่วนที่ดีที่สุดที่สามารถป้องกันมดได้ของน้ำมันหอมระเหยมะกรูดและตะไคร้
3. กระดาษที่ใช้ในการทดลองนั้นเป็นกระดาษกล่องแข็งที่ใช้กับบรรจุภัณฑ์ทั่วไป
4. สารเคลือบที่ใช้ได้แก่ แป้งมันสำปะหลังและพอลิไวนิลแอลกอฮอล์
5. ทดสอบหาน้ำหนักของสารเคลือบทั้งสองชนิดที่เคลือบบนกระดาษ
6. ทดสอบการยึดติดของสารเคลือบทั้งสองชนิดที่เคลือบบนกระดาษที่ผ่านการพิมพ์และไม่ผ่านการพิมพ์
7. ทดสอบการทนต่อแรงขจัดของสารเคลือบทั้งสองชนิดที่เคลือบบนกระดาษที่ผ่านการพิมพ์และไม่ผ่านการพิมพ์

ผลการดำเนินงาน

สารเคลือบแป้งมันสำปะหลังที่มีส่วนผสมของตะไคร้สามารถป้องกันแมลงได้ดีตั้งแต่อัตราส่วนร้อยละ 10 ขึ้นไป และสารเคลือบพอลิไวนิลแอลกอฮอล์ที่มีส่วนผสมของมะกรูดและตะไคร้จะป้องกันแมลงได้ใกล้เคียงกัน คือตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไป และเมื่อประเมินค่าใช้จ่ายในการผลิตสารเคลือบเบื้องต้น สารเคลือบแป้งมันสำปะหลังที่มีส่วนผสมของน้ำมันหอมระเหยตะไคร้จะมีราคาต้นทุนที่ถูกกว่าสารเคลือบพอลิไวนิลแอลกอฮอล์ที่มีส่วนผสมของน้ำมันหอมระเหยตะไคร้เช่นเดียวกัน

2.2 โครงการเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรเพื่อผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้สู้ชุมชน ต.ภูฟ้า อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

หน่วยงานย่อย ศูนย์ประสานงานมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีเพื่อสนับสนุน โครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พื้นที่จังหวัดน่าน

พื้นที่ศึกษา บ้านนาออก บ้านห่างทางหลวง บ้านผาสุก บ้านสบม่วง บ้านห้วยล้อม และบ้านห้วยลอย ต.ภูฟ้า อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

วิธีการดำเนินงานกิจกรรม

ขั้นที่ 1

1. จัดตั้งกลุ่มผู้เมล็ดพันธุ์ 1 กลุ่ม มีสมาชิก จำนวน 12 ราย ใช้เมล็ดพันธุ์ตั้งต้นปลูกรายละเอียด 11 กิโลกรัม
2. ถ่ายทอดเทคโนโลยีเพิ่มผลผลิตข้าวไร่และการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

เมล็ดพันธุ์ข้าว

ขั้นที่ 2 ในส่วนของการกระจายเมล็ดพันธุ์สู่ชุมชน

สร้างกระบวนการจัดการโดยการกระจายผลผลิตข้าวไร่จากกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์สู่ธนาคารชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน จำนวน 6 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 แห่ง และธนาคารข้าวภูฟ้า 1 แห่ง เพื่อให้ธนาคารข้าวแต่ละแห่งกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวขาวภูฟ้าจำนวน 2-3 ตัน เข้าสู่ระบบพันธุ์ข้าวไร่ของเกษตรกรที่รับผิดชอบ โดยเน้นครอบครัวเกษตรกรที่ขาดข้าวบริโภคเป็นหลัก ทำให้ชุมชนเกิดการใช้ประโยชน์จากพันธุ์ข้าวเพื่อแก้ไขปัญหาผลผลิตตกต่ำ และเกิดกระบวนการอนุรักษ์พันธุ์ข้าวสืบไป

ผลการดำเนินงาน

เพื่อแก้ไขปัญหาผลผลิตข้าวไม่เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือนพื้นที่ ต.ภูฟ้า อ. บ่อเกลือ จ. น่าน โดยสถาบันวิจัยเทคโนโลยีเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตลำปาง ร่วมกับศูนย์พันธุ์วิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ทำการคัดเลือกพันธุ์ข้าวไร่ให้มีความเหมาะสมต่อสภาพพื้นที่ โดยเกษตรกรมีส่วนร่วม จำนวน 112 สายพันธุ์ ได้พันธุ์ข้าวที่เหมาะสม 3 สายพันธุ์ ได้แก่ ข้าวเหนียวขาวข้าวแฉบแดง และข้าวน้ำเงิน โดยเฉพาะข้าวเหนียวขาวหรือเหนียวขาวภูฟ้า เป็นที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และมีศักยภาพที่ให้ปริมาณผลผลิตที่สูงตรงกับความต้องการของเกษตรกร

ลักษณะทรงต้น รวง และเมล็ดข้าวเหนียวขาวภูฟ้า

เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากพันธุกรรมข้าวไร่ที่มีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิตและแก้ไขปัญหาข้าวไม่เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือนพื้นที่ ต.ภูฟ้า อ.บ่อเกลือ จ.น่าน ในปี 2555 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ได้ดำเนินงานเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรเพื่อผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวไร่ที่มีความบริสุทธิ์สูงชุมชน โดยให้เกษตรกรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ควบคู่กับการนำไปปฏิบัติ มีแนวทางจัดการโดยการจัดตั้งกลุ่มผู้เมล็ดพันธุ์ 1 กลุ่ม มีสมาชิก จำนวน 12 ราย ใช้เมล็ดพันธุ์ตั้งต้นปลูกรายละเอียด 11 กิโลกรัม ทำการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพิ่มผลผลิตข้าวไร่และการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว สร้างกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์และการเพิ่มผลผลิต โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้แบบกลุ่มจากการประชุมกลุ่มเป็นประจำทุกเดือน และการถ่ายทอดองค์ความรู้แบบรายบุคคลจากการตรวจแปลงตามระยะการเจริญเติบโตของข้าว ทำให้สมาชิกกลุ่มเกิดการเรียนรู้ และนำไปปฏิบัติได้ถูกต้องตามหลักวิชาการผสมกับองค์ความรู้เดิม

ในส่วนของการกระจายเมล็ดพันธุ์สู่ชุมชน ได้สร้างกระบวนการจัดการโดยการกระจายผลผลิตข้าวไร่จากกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์สู่ธนาคารชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน จำนวน 6 แห่ง และธนาคารข้าวภูฟ้า 1 แห่ง เพื่อให้ธนาคารข้าวแต่ละแห่งกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวขาวภูฟ้าเข้าสู่ระบบพันธุ์ข้าวไร่ของเกษตรกรที่รับผิดชอบ โดยเน้นครอบครัวเกษตรกรที่ขาดข้าวบริโภคเป็นหลัก ทำให้ชุมชนเกิดการใช้ประโยชน์จากพันธุ์ข้าวเพื่อแก้ไขปัญหาผลผลิตตกต่ำ และเกิดกระบวนการอนุรักษ์พันธุ์ข้าวสืบไป

2.3 โครงการหมู่บ้านการจัดการองค์ความรู้และเทคโนโลยีเพิ่มผลผลิตข้าวไร่ บ้านห้วยขวาก ต.บ่อเกลือเหนือ อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

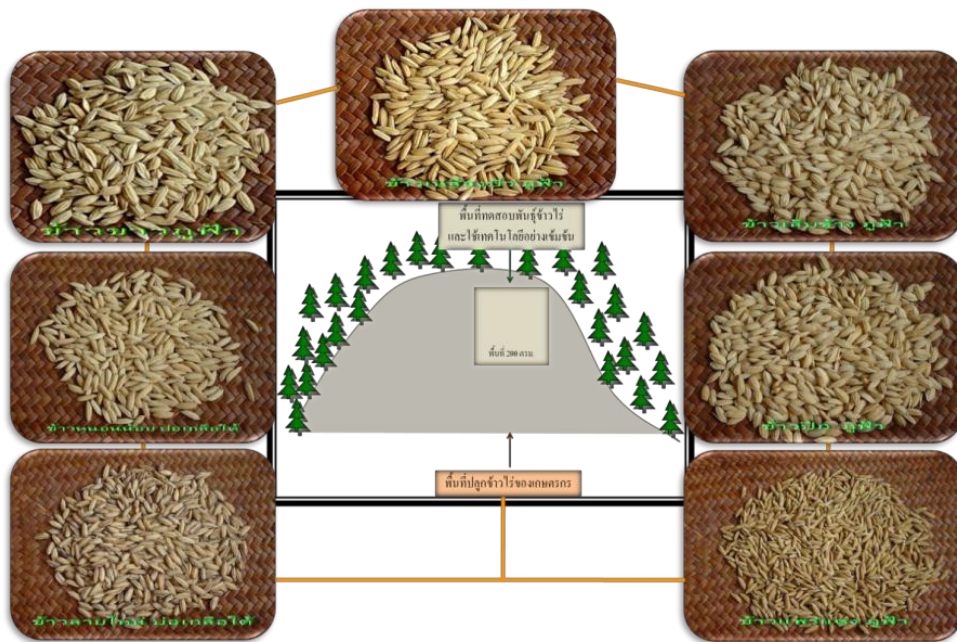
หน่วยงานย่อย ศูนย์ประสานงานมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีเพื่อสนับสนุนโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พื้นที่จังหวัดน่าน
พื้นที่ศึกษา บ้านห้วยขวาก ต. บ่อเกลือเหนือ อ. บ่อเกลือ จ. น่าน

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. ดำเนินงานถ่ายทอดเทคโนโลยีเพิ่มผลผลิตข้าวไร่ พร้อมทั้งสร้างกระบวนการจัดการการอนุรักษ์พันธุ์ข้าวผ่านองค์ความรู้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิตข้าวไร่
2. มีเกษตรกรจำนวน 10 ราย สนใจเข้าร่วมโครงการและนำเทคโนโลยีเพิ่มผลผลิตข้าวไร่ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง
3. แต่ละรายใช้พันธุ์ข้าวที่มีความบริสุทธิ์ปลูก ได้แก่ ข้าวเล็บช้าง ข้าวขาว ข้าวลาย ข้าวแพร่แดง ข้าวแพร่ขาว ข้าวหนอน ข้าวปีก ข้าวเหลือง และข้าวคูณ รายละเอียด 1 สายพันธุ์ สายพันธุ์ละ 2 กิโลกรัม ในพื้นที่ 200 ตารางเมตร/สายพันธุ์
4. ในปี 2555 จึงมีพื้นที่การอนุรักษ์พันธุกรรมข้าวไร่และการใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิตข้าวไร่อย่างเข้มข้น รวมจำนวน 1 ไร่ 1 งาน

ผลการดำเนินงาน

การใช้ความหลากหลายทางพันธุกรรมข้าวไร่ เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการจัดการองค์ความรู้และเทคโนโลยีเพิ่มผลผลิตข้าวไร่ในพื้นที่ ได้สร้างกระบวนการจัดการการอนุรักษ์พันธุ์ข้าวผ่านองค์ความรู้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิตข้าวไร่ โดยมีเกษตรกรสนใจนำเทคโนโลยีเพิ่มผลผลิตข้าวไร่ไปปฏิบัติอย่างเข้ม จำนวน 10 ราย แต่ละรายใช้พันธุ์ข้าวที่มีความบริสุทธิ์ปลูก ได้แก่ ข้าวเล็บช้าง ข้าวขาว ข้าวลาย ข้าวแพร่แดง ข้าวแพร่ขาว ข้าวหนอน ข้าวปึก ข้าวเหลือง และข้าวคูณ รายละ 1 สายพันธุ์ ๆ ละ 2 ไร่ ในพื้นที่ 200 ตารางเมตร และเตรียมแปลงโดยใส่ปุ๋ยหมักช่วงสัปดาห์แรกของเดือนเมษายน 2555 โดยการขุดเปิดหน้าดินแล้วใส่ปุ๋ยหมักชีวภาพ 50 กก./ 200 ตรม. ในปี 2555 จึงมีพื้นที่การอนุรักษ์พันธุกรรมข้าวไร่และการใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิตข้าวไร่อย่างเข้มข้น จำนวน 1 ไร่ 1 งาน

แบบจำลองการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพิ่มผลผลิตข้าวไร่อย่างเข้มข้นในแปลงเกษตรกร

เกษตรกรเห็นว่าการใช้พันธุ์ข้าวที่มีความบริสุทธิ์และมีความหลากหลายทางพันธุกรรมจะทำให้ผลผลิตต่อพื้นที่เพิ่มขึ้น และจะทำให้ระบบการปลูกข้าวไร่ในพื้นที่ที่มีความมั่นคง ที่จะไม่ถูกรบกวนกระเทือนจากสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมได้ในอนาคต เช่น สภาพฝนแล้ง การระบาดของโรคและแมลง เป็นต้น

2.4 โครงการศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนอำเภอต่างอย จ.สกลนคร

หน่วยงานย่อย ศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนอำเภอต่างอย จ.สกลนคร ภายใต้การดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

พื้นที่ศึกษา พื้นที่สำนักงาน ประมาณ 2 ไร่และแปลงเรียนรู้ทางการเกษตรบ้านนางอย-โพนปลาโหล ประมาณ 5 ไร่

วิธีการดำเนินงานกิจกรรม

1. การวิเคราะห์ทางกายภาพ เช่น ตัวอย่างดิน คุณสมบัติของน้ำ จากแหล่งพันธุกรรมดั้งเดิมของพืช
2. การศึกษาด้านโภชนาการ องค์ประกอบของสารสำคัญในพันธุกรรมพืช ไม่ว่าจะเป็นรงควัตถุ กลิ่น ตลอดจนสารทางด้านเภสัชวิทยา สารมีฤทธิ์ต่างๆ
3. การศึกษาด้านการขยายพันธุ์ด้วยการขยายพันธุ์ตามปกติ การขยายพันธุ์ด้วยการเพาะเนื้อเยื่อ
4. การศึกษาด้านการปลูกเลี้ยงให้ได้ผลผลิตตามที่ต้องการ การศึกษาการเขตกรรมของพันธุกรรมพืชที่ต้องการ

ผลการดำเนินงาน

1. ดำเนินการส่งตัวอย่างดินเพื่อวิเคราะห์ ที่ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
2. มีการศึกษาในพืชที่ใช้ประโยชน์ในการย้อมผ้าฝ้าย เพื่อการผลิตผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ
3. ดำเนินการขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด ในเสาวรศ มากกว่า 500 ต้น การปักชำ เช่น หม่อน 1,000 กิ่ง
4. มีการศึกษาในโครงการปลูกมันสำปะหลังระบบน้ำหยด โครงการปลูกมะเขือเทศระบบน้ำหยด

3. กรอบการสร้างจิตสำนึก

กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

เป็นกิจกรรมที่จะสร้างจิตสำนึก ให้เยาวชน บุคคลทั่วไปให้เข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของ พันธุกรรมพืช ให้รู้จักหวงแหน รู้จักการนำไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดการ การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรของประเทศ ซึ่งพระราชทานพระราชดำริให้ดำเนินการกับเยาวชน โดยการฝึกอบรมให้ เห็นประโยชน์ ความงดงาม เกิดความปิติที่จะทำการอนุรักษ์ แทนที่จะสอนให้อนุรักษ์แล้วเกิดความเครียด ใน กิจกรรมนี้มี “งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน” เป็นสื่อ โดยการดำเนินงานให้สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เป็นที่ รวบรวมพรรณไม้ที่มีชีวิต มีที่เก็บพรรณไม้แห้ง พรรณไม้ดอง มีห้องสมุดสำหรับค้นคว้า มีการศึกษาต่อเนื่อง รวมทั้งให้โรงเรียนเป็นที่รวบรวมพรรณไม้ท้องถิ่นที่หายาก ใกล้สูญพันธุ์ และเป็นที่รวมภูมิปัญญาท้องถิ่น งาน สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนของโรงเรียนที่ร่วมสนองพระราชดำริฯ จะเป็นส่วนหนึ่งของ “สวนพฤกษศาสตร์ โรงเรียน โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ” นอกจากนั้นยังการฝึกเรียนรู้ทรัพยากร ทะเลให้กับสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน งานพิพิธภัณฑ์พืช งานพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา, งานพิพิธภัณฑ์ ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย เพื่อเป็นสื่อในการสร้างจิตสำนึกด้านอนุรักษ์พันธุกรรมพืช โดยให้เยาวชน นั้นได้ใกล้ชิดกับพืชพรรณไม้ เห็นคุณค่าประโยชน์ ความสวยงาม อันจะก่อให้เกิดสำนึกในการอนุรักษ์พรรณ พืชต่อไป

3.1 กิจกรรม “ทำฝายชะลอน้ำ”

หน่วยงานย่อย: นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัยการจัดการและนวัตกรรม
พื้นที่ศึกษา

เขายายดา ตำบลตะพง อำเภอมือง จังหวัดระยอง เมื่อมิถุนายน 2555

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาตระหนักและเกิดสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีความสมัครสมานสามัคคีในการทำงานร่วมกัน

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

อาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการจัดการ รวม 80 คน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. สร้างจิตสำนึกในการรักษา
2. ปลุกฝังความรับผิดชอบต่อสังคม

3.2 โครงการปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์

พื้นที่ศึกษา

ศูนย์การเรียนรู้วิสาทกิจชุมชนบ้านคลองโป่ง ต. โนนดินแดง อ. โนนดินแดง จ.บุรีรัมย์ ภายใต้การดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เนื้อที่สำนักงาน ประมาณ 2 ไร่ และแปลงเรียนรู้ทางการเกษตรบ้านคลองโป่ง ประมาณ 40 ไร่

วัตถุประสงค์

สร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชนและบุคคลทั่วไป ให้เข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ของพันธุกรรมพืช ให้รู้จักวางแผน รู้จักการนำไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดการการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรของประเทศ

ผลการดำเนินงาน

ได้จัดกิจกรรมให้กับเยาวชนและบุคคลทั่วไป ดังต่อไปนี้

- ❖ งานสวนพฤกษศาสตร์ในโรงเรียน
- ❖ งานพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา
- ❖ งานพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย
- ❖ การฝึกเรียนรู้ทรัพยากรทะเล

3.3 โครงการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พรรณไม้ในวรรณคดีไทย ตามรูปแบบของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

หน่วยงาน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

พื้นที่ศึกษา

พื้นที่ป่าชายเลน ในเขตตำบลยี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามและเขตตำบลบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พรรณไม้ในวรรณคดีไทย ตามรูปแบบของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สร้างขึ้น
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องที่สร้างขึ้น
4. เพื่อประเมินการเรียนตามสภาพจริงของผู้เรียนที่เรียนจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้

วิธีการดำเนินกิจกรรม

การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พรรณไม้ในวรรณคดีไทย ตามรูปแบบของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีเนื้อหา ดังนี้

ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นอาศัยองค์ประกอบของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน 5 องค์ประกอบ ซึ่งได้แก่องค์ประกอบที่ 1 การจัดทำป้ายชื่อพรรณไม้
องค์ประกอบที่ 2 การรวบรวมพรรณไม้เข้ามาปลูกในโรงเรียน
องค์ประกอบที่ 3 การศึกษาข้อมูลด้านต่าง ๆ
องค์ประกอบที่ 4 การรายงานผลการเรียนรู้
องค์ประกอบที่ 5 การนำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษา

ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นมีเนื้อหาและจัดกิจกรรมเกี่ยวกับพรรณไม้ในวรรณคดีไทย ได้แก่ชุดกิจกรรม 6 กิจกรรม ดังนี้

ชุดกิจกรรมที่ 1 สุขสันต์กับพรรณไม้ในวรรณคดี

ชุดกิจกรรมที่ 2 สร้างสรรค์ป้ายชื่อ

ชุดกิจกรรมที่ 3 ร่วมมือร่วมปลูก

ชุดกิจกรรมที่ 4 ผูกพันค้นคว้า

ชุดกิจกรรมที่ 5 หารายงาน

ชุดกิจกรรมที่ 6 เบิกบานนำใช้

ผลการดำเนินงาน

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีผลการประเมินคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและการวัดผลในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและด้านการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 อยู่ในระดับดีมาก เมื่อนำคะแนนสอบก่อนเรียนและคะแนนสอบหลังเรียนมาวิเคราะห์เพื่อหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนสอบก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินตามสภาพจริง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.69 อยู่ในระดับดี ดังนั้นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พรรณไม้ในวรรณคดีไทย ตามรูปแบบของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้จริง

3.4 โครงการจัดนิทรรศการด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

หน่วยงานย่อย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ราชบุรี

พื้นที่ศึกษา พื้นที่โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาเพื่อเกิดพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

วิธีการดำเนินกิจกรรม

เข้าร่วมจัดนิทรรศการในฐานะเครือข่ายงานวิจัยด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในหัวข้อ เรื่อง การเลี้ยงผึ้งอินทรีย์เศรษฐกิจพอเพียง

ผลการดำเนินงาน

นิทรรศการจัด ณ สำนักงานอุทยานธรรมชาติวิทยาตามพระราชดำริ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านผึ้งให้กับกลุ่มเป้าหมาย เกิดการส่งเสริมให้ตระหนักความสำคัญของผึ้งโพรงและทรัพยากรชีวภาพในชุมชนซึ่งจะนำไปสู่การอนุรักษ์และการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนระหว่างชุมชนและสิ่งแวดล้อม และเกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มเป้าหมายและนักวิจัย โดยมีผู้เข้าชมงานประมาณ 2,000 คน

ภาพนิทรรศการและการเข้าเยี่ยมชมของกลุ่มเป้าหมาย

3.5 โครงการอาสาทำดี 1 วัน กับกิจกรรมอนุรักษ์ชายฝั่ง คนรักษ์ทะเลไทย ครั้งที่ 2

หน่วยงานย่อย คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ

พื้นที่ศึกษา

วัดแสงสาร ฐานทัพเรือสัตหีบ จ.ชลบุรี

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. เรียนรู้ ฟังบรรยาย เรื่องการปลูกปะการังจากเจ้าหน้าที่ ที่แปลงปลูกปะการัง
2. ฝึกการหายใจด้วย snorkel
3. ทำการปลูกปะการังและดำน้ำศึกษาระบบนิเวศ ปะการังชายฝั่ง โดยใช้ snorkel
4. รวมพลังนักศึกษาเก็บขยะชายหาดบางแสน

ผลการดำเนินงาน

1. นักศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบนิเวศทางทะเลและตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล
2. นักศึกษาได้รับการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกด้านการมีส่วนร่วมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
3. นักศึกษาได้เพิ่มพูนความรักความสามัคคีในหมู่คณะ การทำงานเป็นทีม การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
4. มีนักศึกษาเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 60 คน ได้ปลูกปะการังไปทั้งสิ้น 60 ต้น พร้อมทั้งเก็บขยะชายหาดบางแสน

ปลูกปะการังในแปลงปลูกเตรียมนำลงสู่ท้องทะเล

เก็บขยะ ณ ชายหาดบางแสน

ขั้นตอนการปลุกปะการัง

3.6 โครงการปลูกป่าชายเลนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสพระชนมพรรษา 80 พรรษา ปีที่ 4

หน่วยงานย่อย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี บางขุนเทียน

วิธีการดำเนินกิจกรรม

- 1.1 พื้นที่เป้าหมาย
 - 1 ป่าชายเลน เขตบางขุนเทียน (บริเวณ หมู่ 9 และ 10 เขตบางขุนเทียน)
 - 2 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี บางขุนเทียน

1.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม

นำความรู้ที่ได้จากการวิจัยเผยแพร่สู่ประชาชน ได้แก่ การสำรวจป่าชายเลนบริเวณเส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชายเลน เขตบางขุนเทียน ซึ่งโครงการนำผลงานจากการวิจัยมาจัดทำป้ายให้ความรู้ในเส้นทางดังกล่าว

ผลการดำเนินกิจกรรม

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วย

1. ผู้ร่วมกิจกรรม (คนไทยและชาวต่างชาติ) ที่ผู้วิจัยในโครงการเป็นวิทยากร จำนวน 110 คน
2. ประชาชนทั่วไปที่มาทำกิจกรรมสันตนาการ

กลุ่มงานที่ 3 กรอบการสร้างจิตสำนึก

กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมสนับสนุนงานของอพ.สธ. ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของทุนสนับสนุน หรือดำเนินงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของอพ.สธ. โดยอยู่ในกรอบของแผนแม่บท อพ.สธ. นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้เยาวชนและประชาชนได้สมัครเข้ามาศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในสาขาต่างๆ ตามความถนัดและสนใจ โดยมีคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาให้คำแนะนำ และให้แนวทางการศึกษา ได้แก่ ชมรมนักชีววิทยาอพ.สธ. และชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการอพ.สธ. ซึ่งจะเป็นผู้นำในการถ่ายทอดความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศให้แก่เยาวชนและประชาชนต่อไป

3.7 โครงการการจัดการป่าชายเลนเพื่อรองรับสภาวะโลกร้อน: การใช้ประโยชน์และการมีส่วนร่วมของชุมชน

หน่วยงานย่อย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี บางขุนเทียน

พื้นที่ศึกษา

พื้นที่ป่าชายเลน ในเขต ต. ยี่สาร อ. อัมพวา จ. สมุทรสงครามและเขต ต.บางตะบูน อ.บ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. คณะผู้วิจัยได้ออกสำรวจภาคสนามเพื่อจัดประชุมสนทนาร่วมกับชุมชน และรับฟังข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาของชุมชน รวบรวมข้อมูลเชิงเศรษฐกิจและสังคม และตรวจวัดชีวมวลป่าชายเลนและเก็บตัวอย่างสิ่งแวดล้อม และนำข้อมูลทั้งหมดมาสังเคราะห์และปรับให้อยู่ในรูปแบบของดัชนีที่บ่งชี้ถึงปัจจัยเชิงพื้นที่ที่ทำให้ชุมชนเปราะบาง (climate exposure) ต่อผลกระทบด้านการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ปัจจัยเชิงสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความอ่อนไหวของชุมชนต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (sensitivity) และ ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับผลกระทบดังกล่าว
2. จัดทำกิจกรรมตัวอย่างเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปลูกป่าและอนุรักษ์ป่าชายเลน โดยเป็นกิจกรรมที่เป็นความต้องการของชุมชน และดำเนินการประเมินผลการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. จัดทำข้อเสนอแนะจากงานวิจัยเพื่อการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพื่อการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในระดับครัวเรือนและชุมชน และในระดับหน่วยงานรัฐ

ผลการดำเนินงาน

1. ข้อมูลเชิงปริมาณของการสะสมคาร์บอนในชีวิตมวลจากการปลูกป่าชายเลนที่มีรอบการตัดฟัน 12 ปี เพื่อใช้ในการเผาถ่าน ซึ่งช่วยลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก
2. ดัชนีชี้วัดความล่อแหลมต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของชุมชนป่าชายเลนที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัย
3. ตัวอย่างกิจกรรมที่ยกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปลูกป่าและอนุรักษ์ป่าชายเลน ซึ่งในงานวิจัยนี้ คือ การจัดสร้างบ้านปลา (กรำปลาตุก)
4. ข้อเสนอแนะที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่ เพื่อให้ชุมชนสามารถรักษาวิถีในการปลูกป่าอย่างยั่งยืน เช่น มาตรการคาร์บอนเครดิต เป็นต้น

3.8 โครงการอาสาทำดี 1 วัน กับกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำ ชะลอโลกร้อน

หน่วยงานย่อย คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ

พื้นที่ศึกษา

หน่วยพิทักษ์ป่าที่ 5 อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จ.เพชรบุรี

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. เข้ารับฟังการบรรยายเรื่อง “ระบบนิเวศป่าเขตร้อนกับแนวคิดฝายชะลอน้ำ” ณ หน่วยพิทักษ์ป่าที่ 5 อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน
2. เรียนรู้และช่วยกันสร้างฝายชะลอน้ำ

ผลการดำเนินงาน

1. นักศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผืนป่าและตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ
2. นักศึกษาได้รับการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกด้านการมีส่วนร่วมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เพื่อสังคมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและทำความดีตามแนวพระราชดำริ
3. นักศึกษาได้ร่วมกันสร้างฝายชะลอน้ำ
4. นักศึกษาได้เพิ่มพูนความรักความสามัคคีในหมู่คณะ การทำงานเป็นทีม การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
5. โดยมีนักศึกษาเข้าร่วมโครงการ ทั้งสิ้น 50 คน สามารถสร้างฝายสำเร็จ 1 ฝาย

ถ่ายภาพที่ระลึกหลังจากสร้างฝายเรียบร้อยแล้ว

ร่วมมือร่วมใจในการสร้างฝาย โดยนำหินมาวางเพื่อให้ฝายแข็งแรงยิ่งขึ้น

หาก่อนหินเพื่อนำมาสร้างฝาย

3.9 โครงการวันประมง

หน่วยงานย่อย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี บางขุนเทียน

พื้นที่เป้าหมาย พื้นที่ชายฝั่งเขตบางขุนเทียนซึ่งประกอบด้วยป่าชายเลนและบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งแบบดั้งเดิม (Extensive farm)

วิธีดำเนินกิจกรรม

มจร. ได้รับการติดต่อจากสำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2548 ให้เข้าใช้ประโยชน์ที่ดิน จำนวน 2 แปลง ขนาดพื้นที่ 10 และ 15 ไร่ ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในการพัฒนาเป็นแปลงสาธิตทดลองเลี้ยงกุ้งเพื่อเป็นตัวอย่างและแหล่งศึกษาความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาเกษตรกรในพื้นที่ โดย มจร. ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการ

สถานภาพโครงการในปัจจุบัน คือ การประสานงานกับฝ่ายวิศวกร ของ สถาบันพัฒนาและฝึกอบรมโรงงานต้นแบบ โดย ดร. อรรถพล และคุณทองงค์ เพื่อออกแบบโครงการทางวิศวกรรม ตามหลักการใช้ประโยชน์และการวิจัยเพื่อสนับสนุนงานด้านวนประมง และการออกแบบเพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชน และติดต่อประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) เพื่อปรึกษาเกี่ยวกับงบประมาณ ในการดำเนินงานเมื่อจัดทำแบบและแนวคิดโครงการวิจัยให้แล้วเสร็จ

ผลการดำเนินกิจกรรม

1. อยู่ระหว่างการจัดทำแบบโครงสร้าง
2. อยู่ระหว่างการพัฒนาความร่วมมือในการดำเนินโครงการ ระหว่าง เกษตรกรในพื้นที่ นักวิจัย และหน่วยงานพันธมิตร (เช่น สวทช.)

* วนประมง เป็นการจัดการเพื่อการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าไม้ร่วมกับการประมงทั้งด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการเก็บผลผลิตสัตว์น้ำที่เข้ามาอาศัยในพื้นที่ ดังนั้นงานในพื้นที่จึงประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. งานป่าไม้ เช่น การเก็บรวบรวมพันธุ์พืชไม้ทนเค็ม ไม้ชายเลน การสำรวจพืชดั้งเดิมในที่ดิน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบวนประมง เช่น ชนิดพันธุ์ไม้ อัตราส่วนการใช้พื้นที่ระหว่างป่าไม้ และบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ
2. งานประมง เช่น การพัฒนาระบบเลี้ยงสัตว์น้ำแบบ polyculture

3.10 โครงการอุทยานการเรียนรู้ – สวนการเรียนรู้ผึ้ง (Learning Park – Bee Park)

หน่วยงานย่อย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ราชบุรี

พื้นที่ศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ราชบุรี ตำบลรางบัว อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
วิธีดำเนินการและกิจกรรม

1. จัดทำนิทรรศการผึ้งโดยปรับปรุงอาคารปฐมคารและพื้นที่โดยรอบเป็นส่วนจัดแสดงนิทรรศการ
2. ปรับภูมิทัศน์ ทำแปลงดอกไม้เพื่อความสวยงามเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว
3. สร้างแหล่งค้าขายชุมชนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ใช้ทรัพยากรในชุมชน รวมถึงการคัดแยกขยะ (Green market) ของที่จำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ร่วมเครือข่าย ผลผลิตจากงานวิจัย และของที่ระลึก เผยแพร่ชื่อเสียง มจธ. เช่น ตุ๊กตาปูนปั้น เสื้อ แก้ว
4. อบรมเยาวชนในพื้นที่ตำบลรางบัวและใกล้เคียงเพื่อเป็นยุวมัคคุเทศก์ เพื่อสร้างรายได้และให้ความรู้ระบบแก่เยาวชน
5. จัดแสดงนิทรรศการทุกวันเสาร์-อาทิตย์และวันหยุดราชการ

ผลการดำเนินงาน

เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม 2554 – 29 มกราคม 2555 เฉพาะวันเสาร์และอาทิตย์ เวลา 10.00 – 17.00 น. รวม 10 วัน

1. นักท่องเที่ยวเข้าชม ประมาณ 665 คน
2. นักท่องเที่ยวที่สนใจเข้ารับการอบรมเลี้ยงผึ้ง ประมาณ 40 คน(จะดำเนินการจัดอบรมต่อไป)
3. ชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยฯ เข้ามามีส่วนร่วมโดยการขายสินค้า จำนวน 6 – 10 ร้าน ทุกสัปดาห์
4. อบรมนักเรียนในพื้นที่เป็นยุวมัคคุเทศก์ จำนวน 4 คน
5. มีการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก เช่น น้ำผึ้ง เสื้อ หมวก ไข่ผึ้ง รวมทั้งการนำผลิตภัณฑ์จากพื้นที่ต่างๆ ที่มหาวิทยาลัยฯเข้าไปมีความร่วมมือมาจำหน่าย
6. เกิดการประชาสัมพันธ์ มจธ. ราชบุรีให้บุคคลทั่วไปรับทราบในวงกว้างมากขึ้น
7. เกิดความร่วมมือในการทำงานระหว่างบุคลากร อาจารย์และนักศึกษาของส่วนงานต่างๆ ของ มจธ. เช่น อาจารย์จากคณะต่างๆ รวมทั้ง นักศึกษาทุนเพชรพระจอมเกล้าฯ เข้าร่วมร่วมคิด ทำข้อมูลในการนำเสนอ

ป้ายหน้าศูนย์การเรียนรู้ฯ

โรงภาพยนตร์แสดงภาพยนตร์สั้นเกี่ยวกับผึ้งและสิ่งแวดล้อม

บูทจัดแสดง

ตลาดปลอดสารพิษที่เข้าร่วมการออกร้าน โดยประชาชนในพื้นที่

3.11 โครงการศูนย์การเรียนรู้เด็กและเยาวชนบ้านป่อหลวง"วังเด็กและเยาวชน"

หน่วยงานย่อย ศูนย์ประสานงานมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีเพื่อสนับสนุนโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พื้นที่จังหวัดน่าน
พื้นที่ศึกษา

บ้านป่อหลวง ม.1 ต. ป่อเกลือใต้ อ. ป่อเกลือ จ. น่าน

วิธีดำเนินกิจกรรม

ปลูกต้นไม้พื้นถิ่นเพื่อเฉลิมพระเกียรติวันแม่แห่งชาติ 12 สิงหาคม 2555 โดยมีเด็กและเยาวชนบ้านป่อหลวงเข้าร่วมกิจกรรม

ผลการดำเนินงาน

ในการดำเนินงานปี 2555 ในส่วนของการสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะและการสร้างจิตสำนึกรู้คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ได้จัดกิจกรรมปลูกต้นไม้พื้นถิ่นเพื่อเฉลิมพระเกียรติวันแม่แห่งชาติ 12 สิงหาคม 2555 โดยมีเด็กและเยาวชนบ้านป่อหลวง จำนวน 37 คน เข้าร่วมปลูกต้นไม้เสี้ยวขาว 100 ต้น และต้นพญาเสือโคร่ง 100 ต้น ในบริเวณรอบหมู่บ้าน

ปลูกไม้พื้นพื้นถิ่น โดยกลุ่มเด็กและเยาวชนบ้านป่อหลวง อ.ป่อเกลือ จ.น่าน

3.12 โครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนบ้านคลองโป่ง อ.โนนดินแดง จ.บุรีรัมย์

หน่วยงานย่อย ศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนบ้านคลองโป่ง อ.โนนดินแดง จ.บุรีรัมย์ ภายใต้การดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

พื้นที่ศึกษา

พื้นที่สำนักงาน ประมาณ 2 ไร่และแปลงเรียนรู้ทางการเกษตรบ้านคลองโป่ง ประมาณ 40 ไร่

วิธีดำเนินการกิจกรรม

1. ส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้มีส่วนในการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรม

พืช

2. ประสานหน่วยงานต่างเพื่อร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของ อพ.สธ.

ผลการดำเนินงาน

1. เด็กและเยาวชนมีการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช
2. มีการประสานเครือข่าย เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย วัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อร่วมใน

กิจกรรมต่างๆของ อพ.สธ.

3.13 โครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนอำเภอต่างอย จ.สกลนคร

หน่วยงานย่อย ศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนอำเภอต่างอย จ.สกลนคร ภายใต้การดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

พื้นที่ศึกษา

พื้นที่สำนักงาน ประมาณ 2 ไร่และแปลงเรียนรู้ทางการเกษตรบ้านนางอย-โพนปลาโหล ประมาณ 5 ไร่

วิธีดำเนินการกิจกรรม

1. ส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการปลูกพืชที่แปลงเรียนรู้ทางการเกษตรฯ สำนักงาน
2. พยายามเริ่มให้เด็กศึกษาพืชแต่ละชนิด
3. ประสานหน่วยงานต่างๆ เพื่อสนับสนุนพรรณไม้

ผลการดำเนินงาน

เด็กและเยาวชนร่วมกันปลูกพืชในเพื่อการอนุรักษ์และเรียนรู้แปลงเรียนรู้ทางการเกษตรบ้านนางอยโพนปลาโหล (ชนิดของพันธุ์ไม้โปรดดูรายละเอียดกิจกรรมที่ 1.14 หน้า 49)